

Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew na lata 2017-2023

Opracowany przez Zespół
WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Warszawska 14 lok. 5
05-822 Miłanówek
www.wgs84.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	6
2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi	6
2.2. Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	8
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	9
3.1. Analiza wskaźnikowa	10
3.2. Wykorzystane źródła danych.....	13
3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne	13
3.4. Bezrobocie	17
3.5. Ubóstwo	21
3.6. Przestępczość.....	24
3.7. Edukacja	27
3.8. Aktywność społeczna.....	27
3.9. Identyfikacja obszarów gminy w stanie kryzysowym.....	32
4. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji	35
4.1. Sytuacja gospodarcza	36
4.2. Sytuacja środowiskowa	38
4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	40
4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych.....	44
4.5. Obszar rewitalizacji	47
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	52
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	54
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	57
8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych	71
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	73
10. Indykatywne ramy finansowe	78
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji	82
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	91
13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>	93
14. Ocena oddziaływana na środowisko	96
15. Wykorzystane źródła danych	97
16. Załączniki	99
17. Spis załączników, tabel, wykresów i map.....	109

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.¹

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.²

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.³

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.⁴

„Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew na lata 2017-2023” obejmuje swym zakresem obszar administracyjny położony w granicach administracyjnych Miasta Łaskarzew i składa się z następujących części:

- opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.

² Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna:

https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.

³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

⁴ Wytoczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytoczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
- zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji,
- wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk,
- lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
- indykatywne ramy finansowe,
- mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
- system wdrażania programu rewitalizacji,
- system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Program został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w Wytycznych Ministra Rozwoju i dotyczących komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Prace nad programem przebiegały w kilku etapach:

1. Opracowanie diagnozy stanu, w wyniku której wyłonione zostały obszary miasta, znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a także występowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.
2. Konsultacje społeczne w celu sformułowania diagnozy stanu Miasta Łaskarzew, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
3. Wyznaczenie celów strategicznych i kierunków działań.
4. Opracowanie „Programu rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” na podstawie przeprowadzonych analiz i wniosków zebranych w trakcie partycypacji społecznej, a także zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Podstawa prawna

„**Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew na lata 2017-2023**” (w dalszej części dokumentu zwany także *Programem*) został opracowany na podstawie umowy nr IBN.ZP.271.1.34.2016 zawartej 12 sierpnia 2016 r. pomiędzy Miastem Łaskarzew a WGS84 Polska Sp. z o.o.

Program został opracowany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) oraz z kierunkami i wytycznymi zawartymi w następujących dokumentach:

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2015 r., poz. 1777, z późn. zm.), zwana także w dalszej części dokumentu „ustawą”,
- Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020⁵, zwane także w dalszej części dokumentu „Wytycznymi”,
- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego,⁶ zwana w dalszej części niniejszego dokumentu „Instrukcją”.

⁵ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁶ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, op. cit.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych oraz stanowi uzupełnienie dotychczas realizowanych programów na szczeblu gminnym. Program i zawarte w nim działania są spójne z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach wyższego rzędu, opisanymi w niniejszym rozdziale.

2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi

Działania wyznaczone w „Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” są spójne celami, kierunkami i działaniami gminnych dokumentów programowych, tj. „Planem Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017”, „Diagnozą lokalnych zagrożeń społecznych” oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew”.

Plan Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017⁷

Misją rozwoju miasta zawartą w „Planie Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017” jest **pragnienie życia w przyjaznym i atrakcyjnym mieście oraz dążenie mieszkańców i władz miasta do poprawy warunków mieszkania, pracy i odpoczynku**.⁸ W dokumencie podkreślono, iż wiele zagrożeń dla rozwoju miasta dotyczy sfery społecznej. Bezrobocie i ubóstwo są wynikiem procesów społeczno-gospodarczych, a jednocześnie same generują nowe problemy, tj. uzależnienia czy przemoc w rodzinie. W zaplanowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne. Wskazano, iż istotny jest problem dotyczący infrastruktury technicznej, społeczno-gospodarczej i turystyki.⁹

Cele rewitalizacji zdefiniowane „Programie Rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew”, tj. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej, są spójne z misją rozwoju miasta zawartą w „Planie Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017”.

⁷ „Plan Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017”, przyjęty uchwałą nr XXXVIII/194/2010 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 26 marca 2010 r. z późn. zm.

⁸ Tamże, rozdział pt. Wprowadzenie, s. 3.

⁹ Tamże, rozdział 3. Podsumowanie analizy SWOT, s. 15.

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Celem opracowania diagnozy było ukazanie skali zjawiska uzależnień w życiu społecznym i szkód z nich wynikających. Mieszkańcy Łaskarzewa jako najpoważniejszy problem społeczny uznali bezrobocie, następnie alkoholizm i narkomanię. Wśród zagrożeń umieszczono także zubożenie społeczeństwa, brak tolerancji i zanieczyszczenie środowiska. Jako najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym zostały wskazane osoby z uzależnione oraz niepełnosprawne.¹⁰

Cel rewitalizacji, tj. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych, uwzględnia najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej sytuacji obszaru wsparcia.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew¹¹

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew” przyjęto następujące cele i kierunki rozwoju miasta, mające istotny wpływ na realizację celów rewitalizacji na terenie miasta:

- Stwarzanie korzystnych możliwości do prowadzenia nowych inwestycji.
- Przeciwdziałanie bezrobociu poprzez wzbogacanie lokalnego rynku pracy.
- Sprzyjanie systematycznemu rozwojowi budownictwa mieszkaniowego.
- Rozwój infrastruktury miejskiej (wodociągi, kanalizacja, energetyka, drogi i inne).
- Podejmowanie działań zmierzających do poprawy stanu środowiska naturalnego.
- Wspieranie restrukturyzacji rolnictwa.
- Prowadzenie polityki prowadzącej do systematycznej poprawy stanu zdrowia mieszkańców.
- Lepsze wykorzystanie walorów rekreacyjnych miasta.
- Aktywizacja lokalnej społeczności w kierunku uczestniczenia w realizacji rozwoju miasta poprzez rozwój samorządności i umacnianie struktur demokracji lokalnej.¹²

Cele strategiczne i zadania priorytetowe wskazane w *Studium* są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym *Programie*, tj. poprawą infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej. W zapisach obydwu dokumentów znalazły się dążenia do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując

¹⁰ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, Łaskarzew, 2015. Rozdział Wnioski, s. 119.

¹¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew, przyjęte uchwałą Nr XXVII/125/00 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 29 grudnia 2000 r.

¹² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, rozdział 1. Główne cele i kierunki rozwoju miasta, s. 2.

w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

2.2. Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Zgodnie z zapisami „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”¹³, Mazowsze to region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. Niniejszy Program jest spójny z kierunkami działań wyznaczonymi w wyznaczonych w „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, a z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych w Łaskarzewie istotne są zapisy, dotyczące celów i kierunków działań, wśród których wskazano:

- wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Istotne z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych są działania wpisujące się w cele wyznaczone w dokumencie nadrzędnym, tj. **kompleksowe i zintegrowane działania rewitalizacyjne w miastach** (działanie 10.2), wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich (działanie 11), poprawa dostępności komunikacyjnej zapóźnionych podregionów do ośrodków regionalnych i subregionalnych (działanie 14.1), zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego (działanie 15.2), tworzenie spójnej, harmonijnej oraz uporządkowanej przestrzennie i urbanistycznie sieci osadniczej (działanie 16.1), **poprawa jakości życia** oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, w tym w szczególności rozwój kapitału ludzkiego i społecznego (działanie 19), aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej (działanie 20), przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna (działanie 22), wyrównanie szans edukacyjnych (działanie 23). Ponadto w ramach zapewnienia gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska przewidziano podnoszenie efektywności energetycznej i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach miejskich i wiejskich, co jest spójne z działaniami wynikającymi z niniejszego *Programu*.

¹³ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, przyjęta uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Miasto Łaskarzew położone jest we wschodniej części powiatu garwolińskiego w województwie mazowieckim. Zajmuje powierzchnię 15,35 km², z czego 1,35 km² stanowią terenu zabudowane. Sąsiaduje z gminą wiejską Łaskarzew.

Miasto w znacznej części posiada rolniczy charakter. Użytki rolne zajmują 949 ha, co stanowi 61,8% powierzchni miasta, z czego na grunty orne przypada 766 ha (49,9%), łąki trwałe 104 ha (6,8%), pastwiska trwałe 76 ha (4,9%), sady 3 ha (0,2%). Lasy i grunty zalesione zajmują 367 ha, co stanowi 23,9% powierzchni miasta. Wody zajmują łącznie 12 ha (0,8%), z czego większość stanowi rzeka Promnik. Powierzchnia dróg wynosi 69 ha (4,5%), a tereny administrowane przez PKP i inne tereny komunikacyjne zajmują 21 ha (1,4%). Powierzchnia terenów osiedlowych wynosi 105 ha (6,9%), w tym terenów zabudowanych 97 ha, niezabudowanych 4 ha, a terenów zieleni w granicach osiedli 4 ha. Nieużytki zajmują 8 ha.¹⁴

Metodyka prac

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew, przyjęte uchwałą Nr XXVII/125/00 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 29 grudnia 2000 r.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym

Zgodnie z zapisami art. 9 ustawy jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

3.1. Analiza wskaźnikowa

Zgodnie z *Instrukcją* wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie porównania otrzymanych wartości z danymi dla powiatu, województwa, czy kraju. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych powinna być ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk w różnych materiałach.

Zgodnie z zapisami *ustawy*, analizy w ramach diagnozy stanu Miasta Łaskarzew i wytypowania obszarów w stanie kryzysowym zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Pierwszym etapem w przeprowadzonej analizie było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu Miasta Łaskarzew. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tabela nr 1).

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
Społeczna	Bezrobocie	udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców, odsetek długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców miasta, odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców
	Ubóstwo	udział osób korzystających z pomocy społecznej, udział osób korzystających z zasiłków stałych, udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych
	Przestępczość	liczba popełnionych przestępstw, liczba osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Edukacja	wyniki egzaminu gimnazjalnego w odniesieniu do szkół
	Aktywność społeczna	liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r. w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania,

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
		liczba osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców
Gospodarcza	Przedsiębiorczość	liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych
Środowiskowa	Odpady	ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki urbanistycznej
	Tereny zielone	udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych
Przestrzenno-funkcjonalna	Miejska infrastruktura techniczna	liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych
	Miejska infrastruktura społeczna	liczba placówek oświatowych i gminnych obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Stan techniczny budynków	udział powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni użytkowej budynków komunalnych
	Miejskie obszary przestrzeni publicznej	powierzchnia parków gminnych [km ²], liczba placów zabaw
	Obiekty zabytkowe	Liczba obiektów zabytkowych

Wyniki analizy wskaźnikowej zostały zaprezentowane z wykorzystaniem oprogramowania geoinformatycznego w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wyników analiz ilościowych w formie zestawień tabelarycznych oraz wykresów. Zastosowano następujące metody prezentacji kartograficznej:

1. kartogram do ilościowego przedstawienia na mapie średniej intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia, przedziały klasowe wybrano metodą odchylenia standardowego lub metodą naturalnych granic,
2. kartodiagram do ilościowego przedstawienia na mapie bezwzględnej wartości określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia,
3. punktowa do jakościowego przedstawienia na mapie zjawisk niekwantyfikowanych.

Kolejnym etapem prac nad zmiennymi w celu wykonania diagnozy stanu była normalizacja danych, która pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację zgodnie z następującymi wzorami: $z = \frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla stymulant oraz $z = -\frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla destymulant, gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- z - zestandaryzowana wartość zmiennej,
- x - wartość cechy,
- \bar{x} - średnią arytmetyczną,
- σ - odchylenie standardowe.

W badanym obszarze jako stymulanty¹⁵ uznano następujące zmienne:

- a) w sferze społecznej - liczbę organizacji pozarządowych oraz liczbę osób zapisanych do biblioteki,
- b) w sferze gospodarczej - liczbę firm prowadzących działalność gospodarczą,
- c) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej - liczbę przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w poszczególnych jednostkach urbanistycznych, liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Pozostałe badane zmienne to destymulanty.

Do wyznaczenia obszaru w sytuacji kryzysowej i obszaru zdegradowanego wykorzystaną metodę wskaźnika syntetycznego Perkala. Wskaźnik Perkala umożliwia uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych¹⁶. Wykorzystanie tej metody pozwoliło na uszeregowanie poszczególnych jednostek urbanistycznych ze względu na określony zestaw cech w wybranych sferach. Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza korzystniejszą sytuację jednostki urbanistycznej pod względem poziomu potencjału.¹⁷ Wskaźnik syntetyczny dla każdej jednostki urbanistycznej został wyliczony zgodnie ze wzorem:

$$Wp = \frac{1}{k} * \sum_{j=1}^k z_j$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

Wp - wskaźnik syntetyczny dla poszczególnych jednostek urbanistycznych,

k - liczba uwzględnionych cech,

j - 1,2, ..., k,

z- zestandaryzowane wartości zmiennej.

Wskaźnik Perkala może przyjmować wartości w przedziale od -3 do 3.¹⁸ W celu klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano dwa parametry miernika taksonomicznego, tj. średnią arytmetyczną wskaźnika syntetycznego Wp i odchylenie standardowe. Wyodrębniono 3 klasy¹⁹:

1. wskaźnik Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
2. wskaźnik Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
3. wskaźnik Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego.

¹⁵ Stymulanty to zmienne, których rosnące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska, natomiast destymulanty - zmienne, których malejące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

¹⁶ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

¹⁷ Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.

¹⁸ Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.

¹⁹ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

Spośród wytypowanych obszarów zdegradowanych dokonano wyboru obszaru rewitalizacji. Proces ten został wsparty procesem partycypacji społecznej, tj. ankietyzacji wśród wszystkich zainteresowanych interesariuszy, a także wnioskami ze spotkań z mieszkańcami i wywiadami z przedstawicielami lokalnych organizacji. Celem prowadzonego badania było zgromadzenie informacji i pozyskanie opinii zainteresowanych stron odnośnie do obszarów miasta szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

3.2. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy stanu Miasta Łaskarzew, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów miasta znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Miasta w Łaskarzewie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie,
- Posterunek Policji w Łaskarzewie,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Wyniki partycypacji społecznej.

3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do analizy wskaźnikowej w celu opracowania diagnozy stanu przyjęto **jednostki funkcjonalno-przestrzenne** wyznaczone w uchwale nr XXVI/176/2012 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie podziału Miasta Łaskarzew na stałe obwody głosowania, ustalenia ich numerów, granic, oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych.

Wyznaczone **jednostki urbanistyczne** to obszary, które stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się pewną spójnością społeczną i przestrzenną.

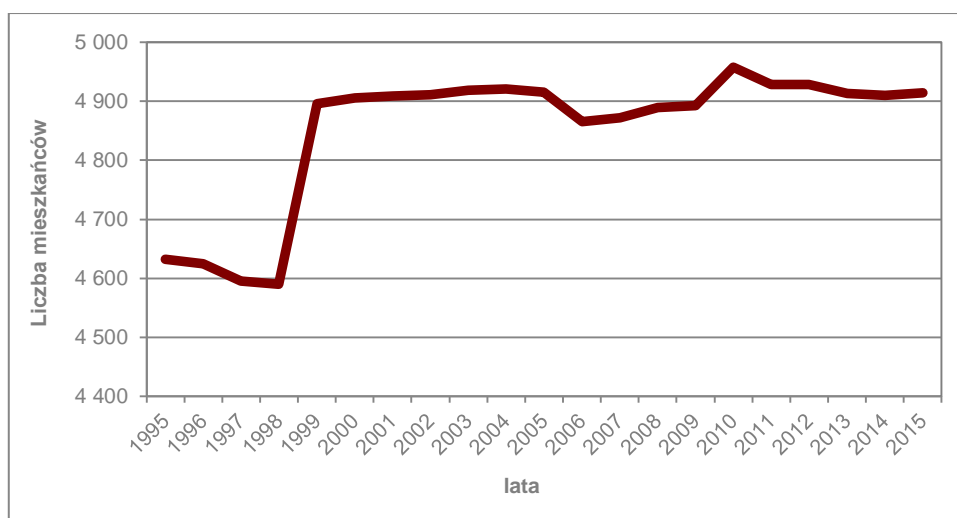
Dla prowadzenia analiz przyjęto następujące jednostki urbanistyczne, obejmujące ulice:

1. I – Garncarska, gen. Hallera, kard. S. Wyszyńskiego, ks. Przesmyckiego, Piaskowa, Źródłana, Garwolińska, Słowackiego, Biała, Cicha, Jasna, Targowa, Zagrodowa.

2. **II** – Konopnickiej, Młyńska, Nadrzeczna, Nowa, Poprzeczna, Warszawska, Fabryczna, Stacyjna, Klonowa, Kolejowa, Kościuszki, Letnisko, Wielgolas, Garbarska, gen. Andersa, Przychodnia, Przychów, Rynek Mały, Tabelowa.
3. **III** – Chopina, Mickiewicza, Sportowa, Agrestowa, Grzybowa, Jaśminowa, Kwiatowa, , Malinowa, Miodowa, Obrońców Łaskarzewa, Różana, Solidarności, 15 Sierpnia, 550-lecia, Biskupa Łaskarza, Grunwaldzka, Jagiełły, Kopernika, Projektowana, Zwycięstwa, Akacyjna, Białe Góry, Brzozowa, Jabłkowskiego, Leśna, Lipowa, Pamięci Wanat, Partyzantów, por. Lewandowskiego, Świerkowa, Wiśniowa.
4. **IV** – Alejowa, ks. Ściegiennego, Rynek Duży im. J. Piłsudskiego, Szkolna, Piękna, Przedszkolna, Wolska, 11 Listopada, Dąbrowska, Kusocińskiego, Niecała, Strażacka, Wspólna, Kilińskiego, Krótka, Księżycowa, Polna, Słoneczna, Sosnowa.

W Łaskarzewie według stanu na 30.06.2016 r. zameldowanych jest 4.871 osób. W latach 1995-2015 liczba osób zameldowanych w mieście najpierw się zmniejszała, a od 1998 r. w Łaskarzewie mieszka ok. 4.900 osób (wykres nr 1). Jednocześnie dla mieszkańców miasta istotnym problemem, wskazywanym w trakcie partycypacji społecznej, jest odpływ młodych ludzi poza obszar miasta, a także starzejące się społeczeństwo.

Wykres nr 1 Liczba ludności Miasta Łaskarzew w latach 1995-2016

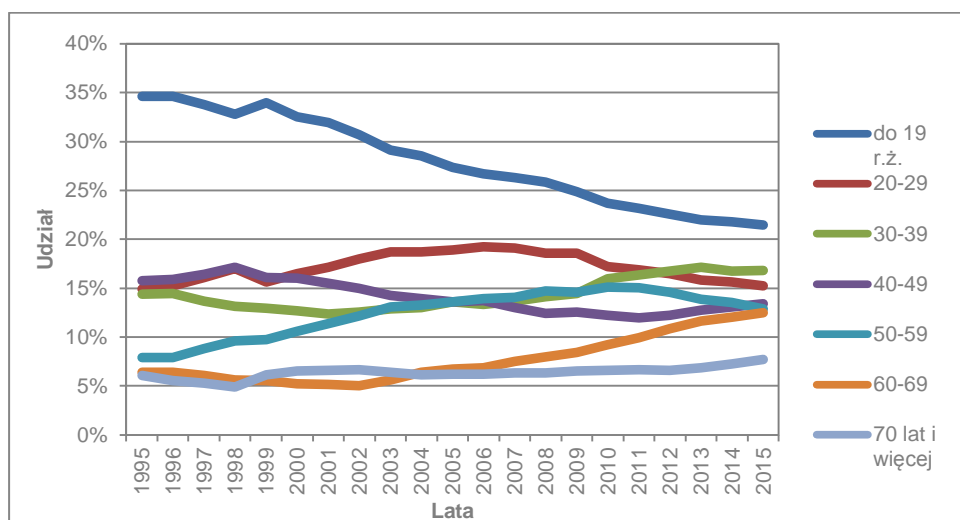

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w Łaskarzewie w 2010 r. wynosił 13 osób, w kolejnym roku osiągnął wartość ujemną (-4), by w 2012 r. osiągnąć wartość +21. W 2013 r. przyrost naturalny wyniósł 0, a w 2014 r. +9, w 2015 r. +19. Saldo migracji wewnętrznych od 2010 roku systematycznie wzrasta, począwszy od -21 osób do -28 osób w roku 2016.

Istotnym z punktu widzenia diagnozy stanu miasta jest udział poszczególnych grup wiekowych w populacji mieszkańców (wykres nr 2).

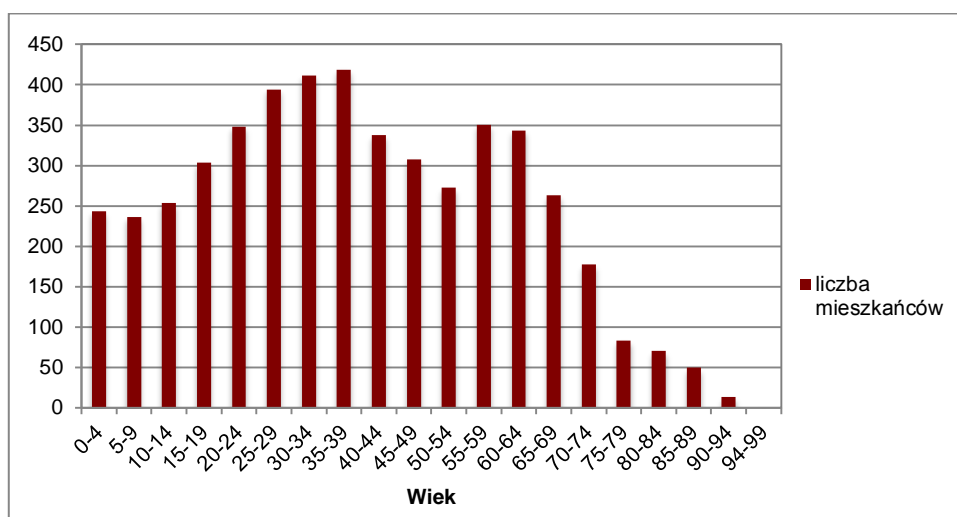
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców miasta w latach 1995-2015

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

21% mieszkańców Łaskarzewa to ludzie do 20. roku życia, 32% ma pomiędzy 20 a 40 lat, kolejne 26% nie ukończyło 60 lat, a 21% osób ma więcej niż 60 lat. Obserwowana jest tendencja zmniejszającego się udziału w ogólnej liczbie ludności osób młodych poniżej 19 roku życia. Jednocześnie zwiększa się udział osób powyżej 60 roku życia, co może stanowić symptom starzejącego się społeczeństwa Łaskarzewa.

Wykres nr 3 Struktura wiekowa mieszkańców Łaskarzewa (wg stanu na 30.06.2016 r.)

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

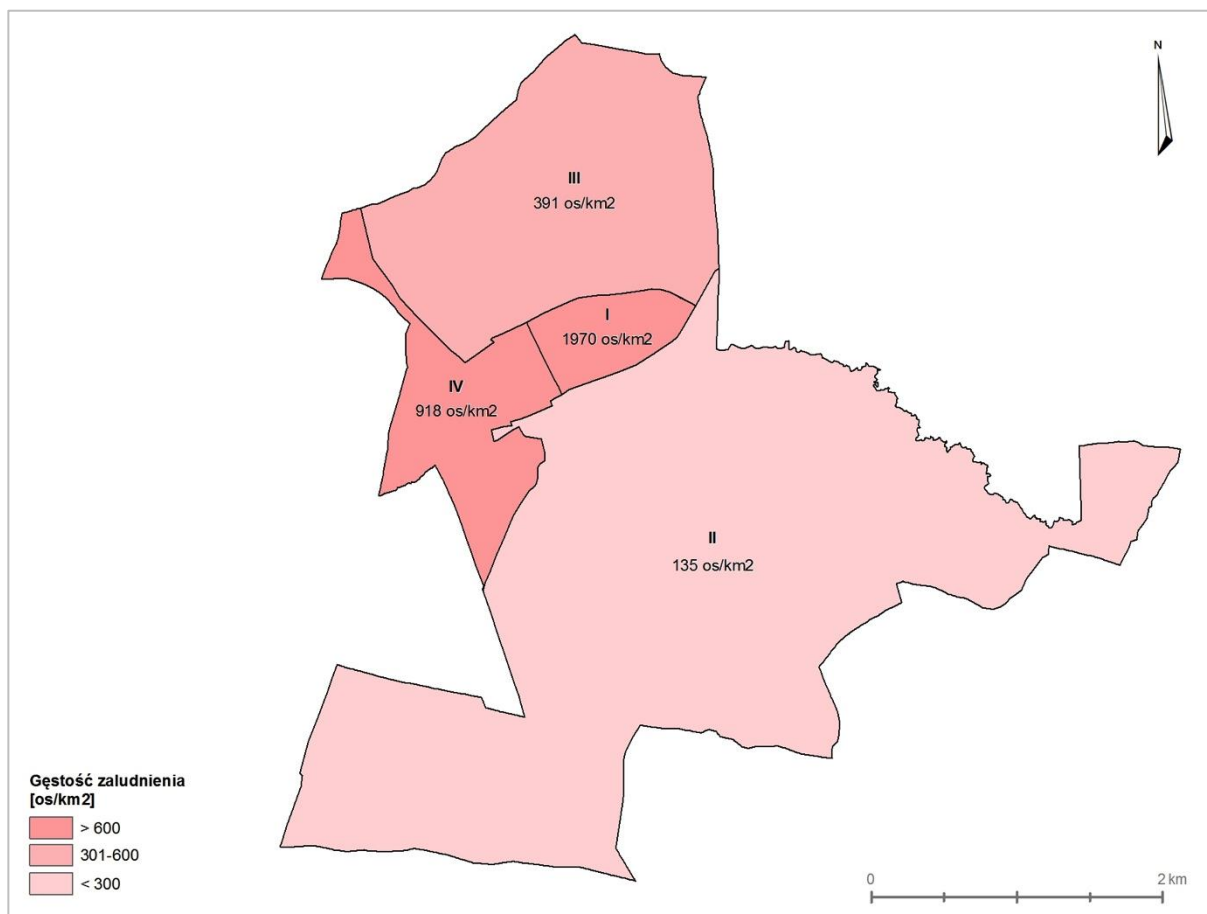
Populację i powierzchnię poszczególnych jednostek urbanistycznych poddanych analizie zestawiono w tabeli nr 2.

Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Miasta Łaskarzew

Lp.	Symbol	Zasięg przestrzenny jednostki	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców [os.]
1	I	Garcarska, gen. Hallera, kard. S. Wyszyńskiego, ks. Przesmyckiego, Piaskowa, Źródłana, Garwolińska, Słowackiego, Biała, Cicha, Jasna, Targowa, Zagrodowa, Kopernika do ul. Chopina	50	985
2	II	Konopnickiej, Młyńska, Nadrzeczna, Nowa, Poprzeczna, Warszawska, Fabryczna, Stacyjna, Klonowa, Kolejowa, Kościuszki, Letnisko, , Wielgolas, Garbarska, gen. Andersa, Przychodnia, Przychów, Rynek Mały, Tabelaowa	1 015	1 363
3	III	Chopina, Mickiewicza, Sportowa, Agrestowa, Grzybowa, Jaśminowa, Kwiatowa, Malinowa, Miodowa, Obrońców Łaskarzewa, Różana, Solidarności, 15 Sierpnia, 550-lecia, Biskupa Łaskarza, Grunwaldzka, Jagiełły, Kopernika od Chopina, Projektowana, Zwycięstwa, Akacyjowa, Białe Góry, Brzozowa, Jabłkowski, Leśna, Lipowa, Pamięci Wanat, Partyzantów, por. Lewandowskiego, Świerkowa, Wiśniowa	340	1 329
4	IV	Alejowa, ks. Ściegiennego, Rynek Duży im. J. Piłsudskiego, Szkolna, Piękna, Przedszkolna Wolska, 11 Listopada, Dąbrowska, Kusocińskiego, Niecała, Strażacka, Wspólna, Kilińskiego, Krótka, Księżycowa, Polna, Słoneczna, Sosnowa	130	1 194

Zasięg wytypowanych jednostek urbanistycznych wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych obszarów przedstawiono na mapie nr 1.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Miasta Łaskarzew

3.4. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić innego negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.²⁰

W statystyce urzędów pracy **osobą bezrobotną** jest osoba niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast **stopa**

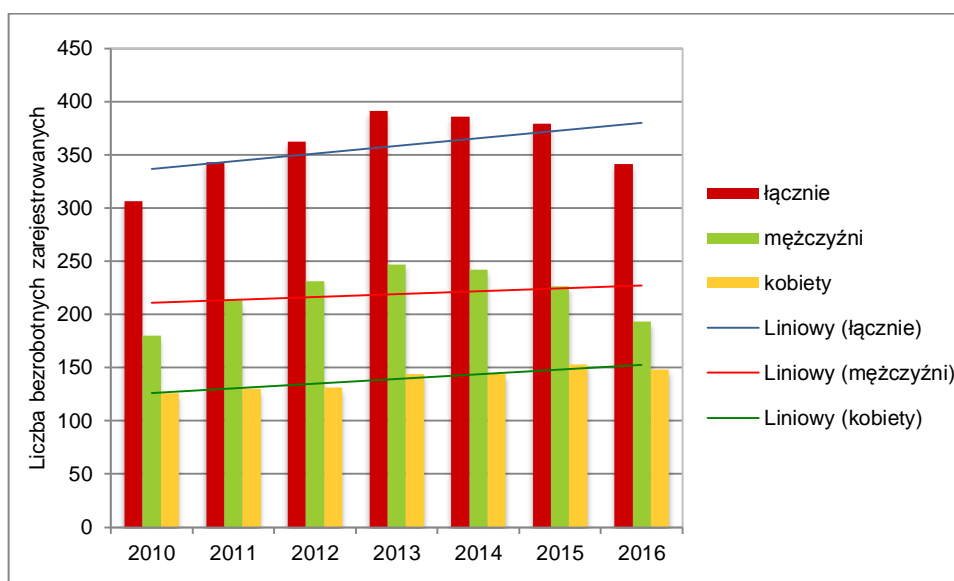
²⁰ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

bezrobocia jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).²¹

Udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców Miasta Łaskarzew

Na koniec czerwca 2016 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Garwolinie wynosiła 342 osoby.²² Analizując trend liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2010-2016 widoczny jest niewielki wzrost liczby osób bezrobotnych wśród mężczyzn oraz kobiet.

Wykres nr 4 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2010-2016

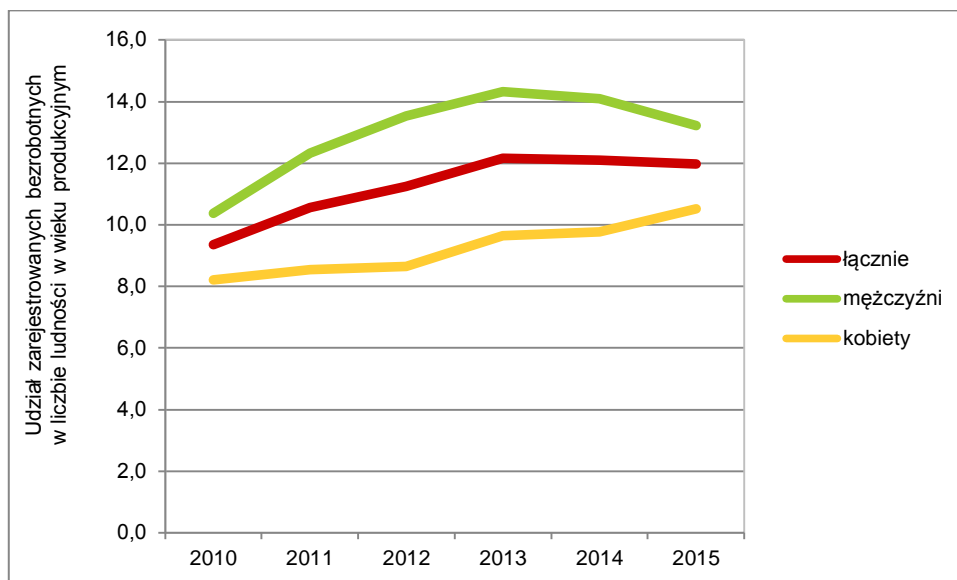
Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r. dla Łaskarzewa wynosił 12%, dla powiatu garwolińskiego – 12%, podczas gdy dla województwa mazowieckiego wskaźnik ten wynosił 6,6%. W porównaniu z latami poprzednimi odnotowane zostało zjawisko zmniejszania się liczby bezrobotnych mężczyzn, natomiast nastąpił wzrost w grupie kobiet. Jednocześnie udział osób bezrobotnych wśród mężczyzn w wieku produkcyjnym jest wyższy średnio o 3,8 punktu procentowego niż u kobiet.

²¹ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

²² Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Garwolinie.

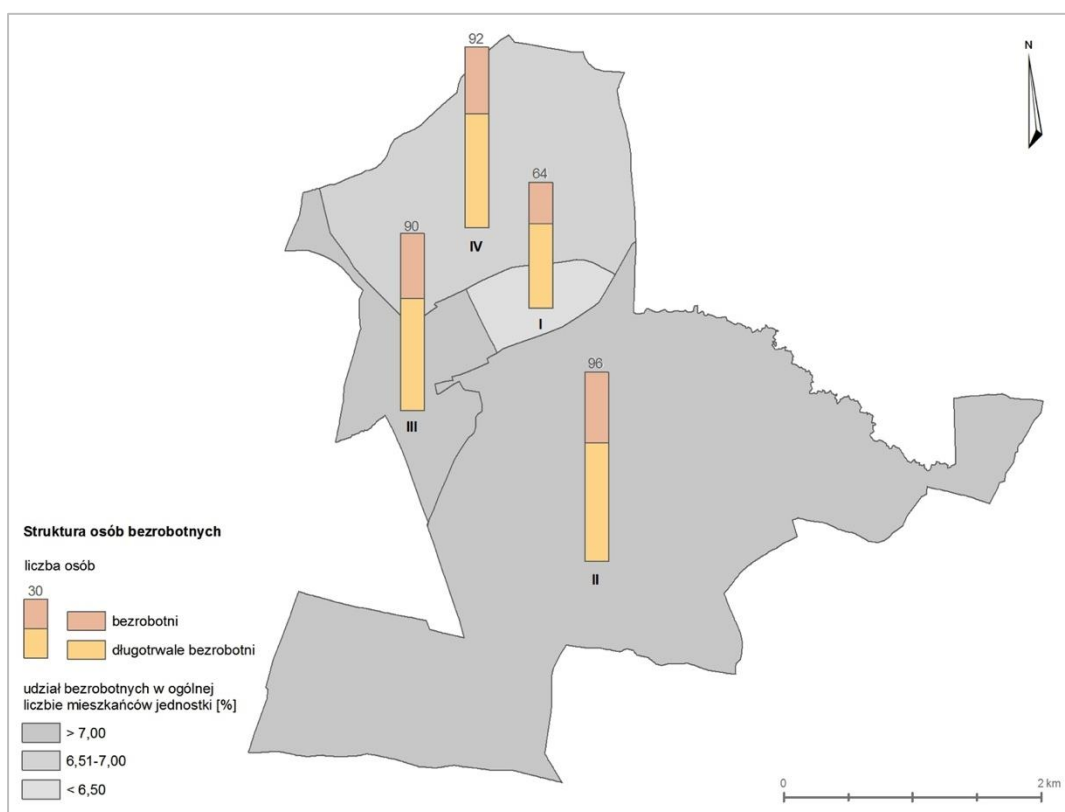
Wykres nr 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikiem opisującym zjawisko bezrobocia na terenie Miasta Łaskarzew jest udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (mapa nr 2).

Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych został odnotowany w jednostce IV (7,54%). Ponad 7% udziałem osób bezrobotnych charakteryzuje się także jednostka II. Średnia wartość wskaźnika dla całego miasta wynosi 7%. Obserwowane jest zjawisko wzrostu liczby osób bezrobotnych wśród kobiet, a jednocześnie udział bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym jest niższy niż u mężczyzn. 11% spośród wszystkich osób bezrobotnych to mamy, które straciły pracę po urodzeniu dziecka. Jednocześnie należy podkreślić, iż prawo do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych przysługuje tylko 9,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

Mieszkańcy Łaskarzewa w ramach partycypacji społecznej jako jeden z istotnych problemów do rozwiązania w mieście także wskazali bezrobocie.

Odsetek długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców Miasta Łaskarzew

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji miasta posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. **Długotrwale bezrobotny** to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.²³

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego stanowi istotny czynnik utrudniający znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej. Wśród ogółu bezrobotnych mieszkańców miasta, ponad 63% stanowią mieszkańcy długotrwale pozostający bez pracy. Najwyższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców jednostek urbanistycznych odnotowano w jednostce IV (4,77%), następnie w jednostce II (4,40%) oraz dla jednostek I i III (4,36%) (mapa nr 2).

Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Miasta Łaskarzew

Jednym z problemów społecznych na terenie miasta jest bezrobocie wśród osób młodych do 25 roku życia. Prawie 60% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które nie ukończyły 25 lat. Ponadto 25% wśród bezrobotnych to osoby, które ukończyły 50 lat. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej.

²³ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.

Odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców Miasta Łaskarzew

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż 40% zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada kwalifikacji zawodowych, umożliwiających podjęcie zatrudnienia, a 25% nie posiada doświadczenia zawodowego. Istotne jest więc realizowanie działań, które będą stanowiły wsparcie w zdobywaniu niezbędnego doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji do podjęcia pracy. Jest to bezpośrednio związane z jakością systemu kształcenia osób do wykonywania zawodu, w tym realizacja kursów doszkalających.

3.5. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.²⁴ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.²⁵

Do analizy poziomu ubóstwa na terenie Miasta Łaskarzew przyjęto następujące wskaźniki:

1. udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób korzystających z zasiłków stałych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004, nr 64, poz. 593 z późn. zm.) w przeliczeniu na liczbę korzystających z pomocy społecznej,
3. udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki.

²⁴ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

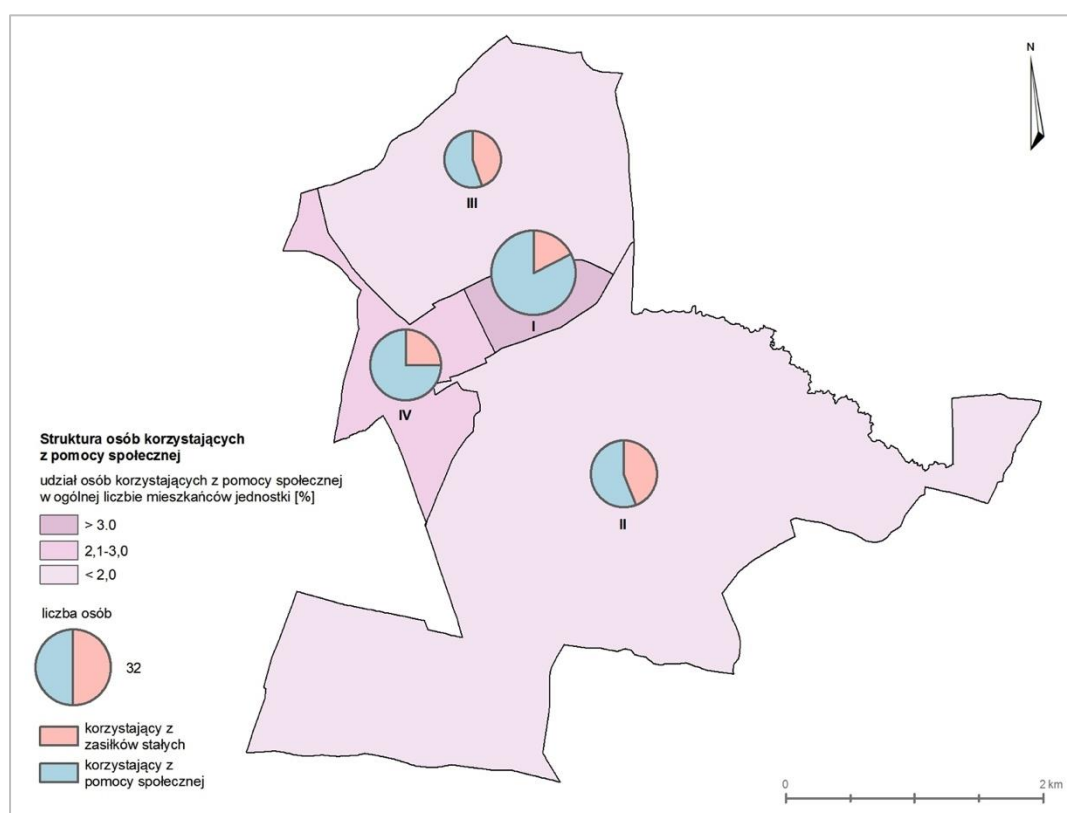
²⁵ Tamże

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łaskarzewie 111 osób korzysta z pomocy świadczonej przez ośrodek.

Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców zanotowano dla jednostki I (4,06%). 2,35% mieszkańców jednostki IV stanowią beneficjenci Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a po niecałe 2% mieszkańców jednostki II i III jest wspierane zasiłkami (mapa nr 3).

Mapa nr 3 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Liczba osób korzystających z zasiłków stałych

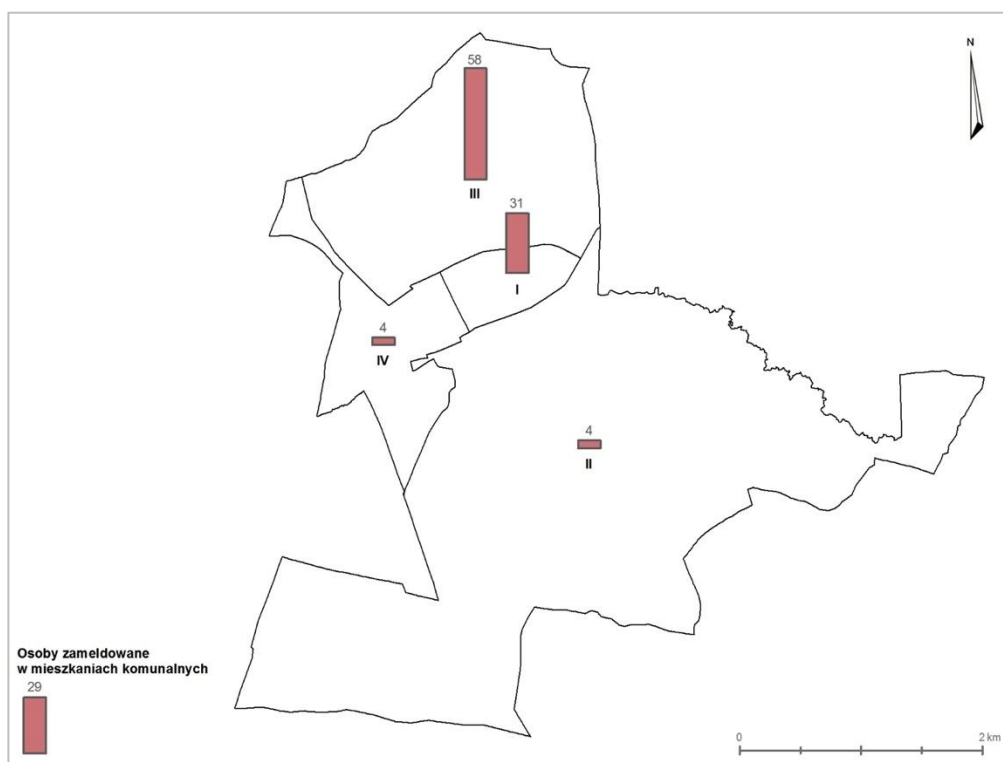
Zasiłki stałe otrzymują 33 osoby zamieszkałe w mieście. Najwięcej osób otrzymujących zasiłki stałe mieszka w jednostce II (11). W jednostce III mieszka 8 osób, a w jednostkach I i IV mieszka po 7 osób, pobierających zasiłki stałe (mapa nr 3).

Zameldowani w lokalach komunalnych

Lokale mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łaskarzew mogą być wynajmowane osobom pozostającym w trudnych warunkach mieszkaniowych, których średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy kalendarzowych poprzedzających datę rozpatrywania wniosku nie przekracza 50% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym lub 75% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym. Za pozostającą w trudnych warunkach mieszkaniowych uważa się osobę zamieszkującą w lokalu, w którym na członka gospodarstwa domowego przypada nie więcej niż 5m² powierzchni pokoi, a w przypadku osoby zamieszkującej w lokalu samotnie mniej niż 10m² powierzchni pokoi, nie spełniającym wymogów pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi oraz w bardzo złym stanie technicznym. Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łaskarzew wynajmowane są osobom mieszkającym na terenie Miasta Łaskarzew.²⁶

97 osób jest zameldowanych w lokalach stanowiących komunalny zasób mieszkaniowy Miasta. 58 osób jest zameldowanych w lokalach komunalnych w jednostce III, 31 – w I, a po 4 w jednostkach II i IV (mapa nr 4).

Mapa nr 4 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych

²⁶ Uchwała nr XV/117/2011 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łaskarzew.

3.6. Przestępczość

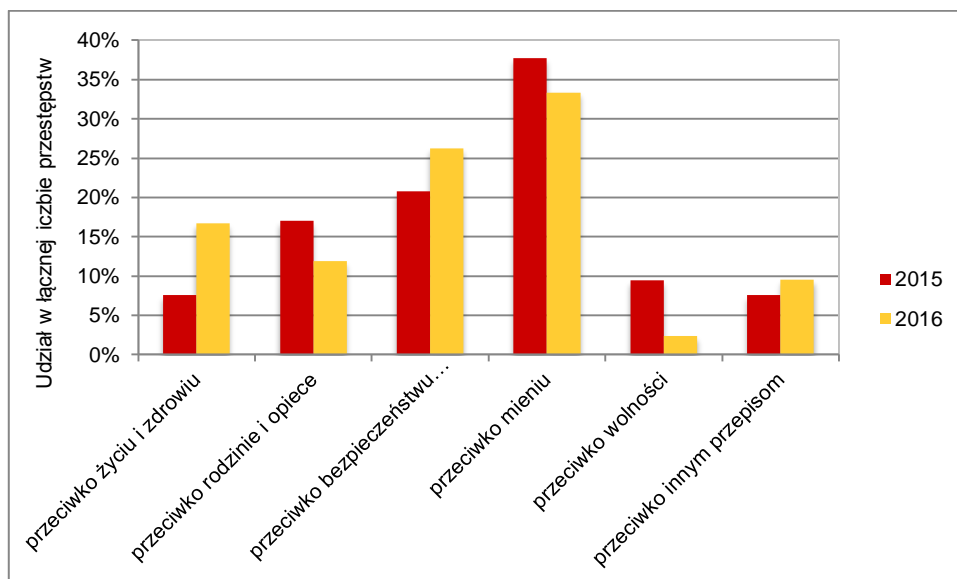
Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, tj. bezrobocie czy ubóstwo. Do analizy poziomu przestępczości na terenie Miasta Łaskarzew przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców.

Liczba popełnionych przestępstw

Do analizy zjawiska przestępczości w mieście wykorzystano dane Posterunku Policji w Łaskarzewie dotyczące liczby popełnionych przestępstw na obszarze miasta. Do końca czerwca 2016 r. na terenie miasta popełniono 42 przestępstwa. 14 spośród nich dotyczyło przestępstw przeciw mieniu, 11 – przeciwko bezpieczeństwu komunikacji, 7 – przeciwko życiu i zdrowiu, 5 – przeciwko rodzinie i opiece, a pozostałe 5 – przeciwko innym przepisom. W 2015 r. na terenie miasta popełniono 53 przestępstwa, z czego 20 przeciw mieniu, 11 – przeciwko bezpieczeństwu komunikacji, 9 – przeciw rodzinie i opiece, 5 – przeciwko wolności oraz po 4 – przeciwko życiu i zdrowiu i innym przepisom.

Wykres nr 6 Udział poszczególnych rodzajów popełnionych przestępstw w latach 2015-2016

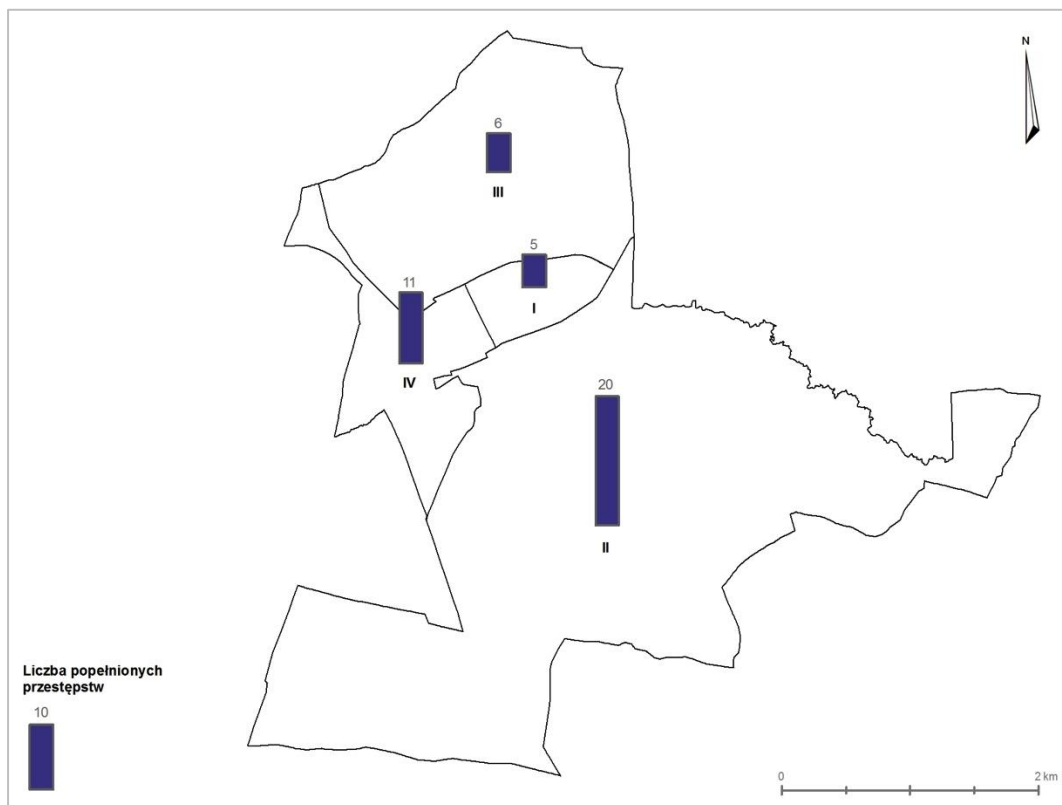

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Łaskarzewie

W 2016 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym zauważalny jest wzrost liczby przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko bezpieczeństwu. Jednocześnie zmniejszył się udział przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, a także mieniu i wolności. Istotnym aspektem, podnoszonym przez mieszkańców w ramach partycypacji społecznej, jest poprawa infrastruktury bezpieczeństwa na drogach, w tym w szczególności poprzez utwardzenie

nawierzchni drogowych, a także budowę chodniki i ścieżek rowerowych, podnoszących bezpieczeństwo pieszych użytkowników dróg.

Mapa nr 5 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych miasta

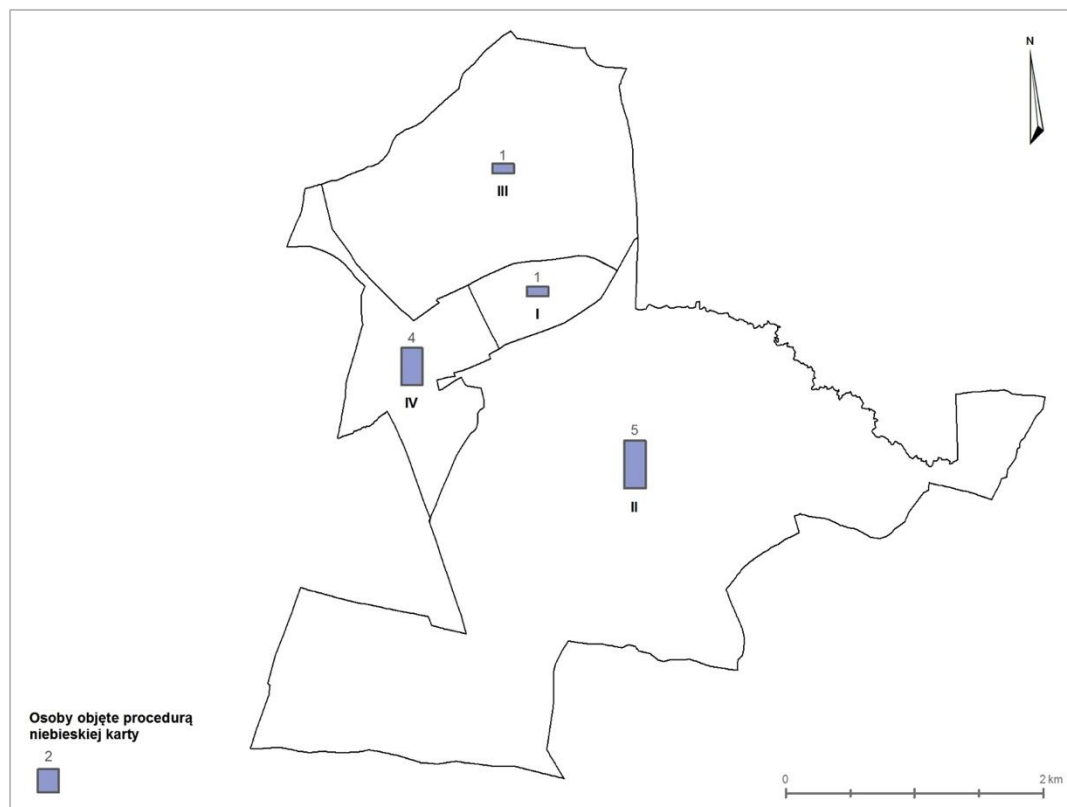
Według danych Posterunku Policji w Łaskarzewie najwięcej przestępstw zostało popełnionych w jednostce II (20), z czego prawie połowa to przestępstwa przeciwko mieniu, 30% przeciwko bezpieczeństwu komunikacji. Kolejną jednostką pod względem popełnionej liczby przestępstw jest jednostka IV (11), w której 40% stanowią przestępstwa przeciwko komunikacji, a 30% przeciw rodzinie i opiece. W jednostce III popełniono łącznie 6 przestępstw, z czego większość to przestępstwa przeciwko mieniu. Najmniej przestępstw zostało popełnionych w jednostce I (5), głównie przeciwko życiu i zdrowiu (mapa nr 5).

Przemoc w rodzinie

Společnie istotnym problemem jest przemoc w rodzinie. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) podniesiono, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Na potrzeby niniejszej diagnozy jako wskaźnik przestępczości przyjęto liczbę osób podlegających

procedurze „Niebieskiej Karty”²⁷ w poszczególnych jednostkach urbanistycznych miasta. Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łaskarzewie wynika, iż procedurą „Niebieskiej Karty” objętych jest 11 mieszkańców miasta, w tym 5 zamieszkuje w jednostce II, 4 – w IV oraz po 1 w jednostkach I i III (mapa nr 6).

Mapa nr 6 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych miasta

Zjawisko przemocy w rodzinie jest także widoczne w statystykach Policji, gdzie przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece stanowiły w 2015 r. 17% łącznej liczby popełnionych przestępstw, a w 2016 r. – 12%, stanowiąc po przestępstwach przeciwko mieniu i bezpieczeństwu komunikacji, trzecią najliczniejszą grupę zgłoszonych i zarejestrowanych przestępstw. Dlatego istotnym jest podjęcie działań, mających na celu integrację społeczną rodzin i edukacja w zakresie świadomości społecznej i dobrych wzorców zachowań. Zjawisko to wiąże się także z problemem bezrobocia jako istotnie przyczyniającego się do ubóstwa, będącego przyczyną popełnianych przestępstw.

²⁷ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.

3.7. Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Jako wskaźnik jakości edukacji przyjęto wyniki egzaminu gimnazjalnego.²⁸ W diagnozie sytuacji wykorzystano dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie za rok 2016.²⁹

W Łaskarzewie funkcjonują 2 gimnazja w ramach Zespołu Szkół nr 1 im. Szarych Szeregów i Zespołu Szkół nr 2 im. Jana Pawła II. Średnie wyniki uzyskane w Gimnazjum nr 1 to 50,01%, natomiast dla Gimnazjum nr 2 – 60,28%. Dla porównania średnia dla powiatu garwolińskiego wynosi 54,76%.

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż 40% zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada kwalifikacji zawodowych, umożliwiających podjęcie zatrudnienia, a 25% nie posiada doświadczenia zawodowego. Istotne jest więc realizowanie działań, które będą stanowiły wsparcie w zdobywaniu niezbędnego doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji do podjęcia pracy. Jest to bezpośrednio związane z jakością systemu kształcenia osób do wykonywania zawodu, w tym realizacja kursów doszkalających.

Jako jedną ze słabych strony gminy mieszkańcy w ramach partycypacji społecznej wskazali na konieczność prowadzenia dodatkowych zajęć edukacyjnych, a także modernizację terenu wokół przedszkola, które stanowi miejsce opieki dla dzieci młodszych, umożliwiając tym samym rodzicom, którzy nie mogą podjąć zatrudnienia ze względu na brak opieki nad dziećmi, zapewnienie takiej opieki, gdyż 11% spośród bezrobotnych to osoby, które utraciły pracę po urodzeniu dziecka. Istotnym aspektem wskazywanym przez interesariuszy jest także podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

3.8. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.³⁰ Dla zdiagnozowania aktywności społecznej mieszkańców miasta przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych,
2. liczbę uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r. w stosunku do liczby osób

²⁸ Dla ujednoczenia informacji przyjęto wskaźnik opisujący średni wynik z wykorzystaniem średniej ważonej, obejmujący część humanistyczną, matematyczno-przyrodniczą i język nowożytny.

²⁹ Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie,

http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.

³⁰ Definicja za encyklopedią PWN.

uprawnionych do głosowania,

- liczbę osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Organizacje pozarządowe

Współpraca władz miasta z organizacjami pozarządowymi została określona w „Programie Współpracy Miasta Łaskarzew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016”. Do zadań priorytetowych zaliczone zostały następujące aspekty:

1. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
2. Polityka społeczna.
3. Ochrona i promocja zdrowia.
4. Kultura i sztuka.
5. Oświata i wychowanie.³¹

Następujące organizacje, działające na terenie Łaskarzewa, zostały wpisane do rejestru stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego:

- Stowarzyszenie Centrum Integracyjno Animacyjne (KRS 0000123309), ul. Alejowa 13,
- Koło Gospodyń „Serbianki” (KRS 0000326859), ul. Alejowa,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie (KRS 0000275514), ul. Alejowa 13,
- Łaskarzewski Klub Sportowy „Promnik” (KRS 0000297502), ul. Kusocińskiego 10,
- Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej (KRS 0000327606), ul. Kolejowa 1,
- „Fundacja Osobom Niepełnosprawnym Ale Jestem” (KRS 0000527539), ul. Garncarska 9.

Ponadto na terenie miasta działają: Polski Związek Emerytów i Rencistów, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Polski Związek Wędkarski – Koło nr 17, Towarzystwo Miłośników Historii i Kultury Łaskarzewa (ul. Alejowa 13), Związek Hodowców Gołębi Poczтовых, Strażacka Orkiestra Dęta i Uczniowski Klub Sportowy (mapa nr 7).

W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy miasta zwracali uwagę na możliwość organizacji większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym, a także wsparcie działalności organizacji pozarządowych i realizowanych przez nie zadań z zakresu integracji społecznej oraz międzypokoleniowej, a także konieczność edukacji młodego pokolenia w zakresie lokalnych tradycji i przekazywania wiedzy o Ziemi Łaskarzewskiej. Istotnym było dla mieszkańców także wsparcie parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w zakresie podejmowanych działań społecznych na terenie miasta, w szczególności osób starszych w obliczu problemu starzejącego się społeczeństwa, jednocześnie włączając w te działania

³¹ Program Współpracy Miasta Łaskarzew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016, przyjęty uchwałą Uchwała Nr XII/68/2015 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 28 grudnia 2015 r.

osoby młodsze, które mogłyby zdobywać doświadczenia.

Mapa nr 7 Działalność organizacji pozarządowych

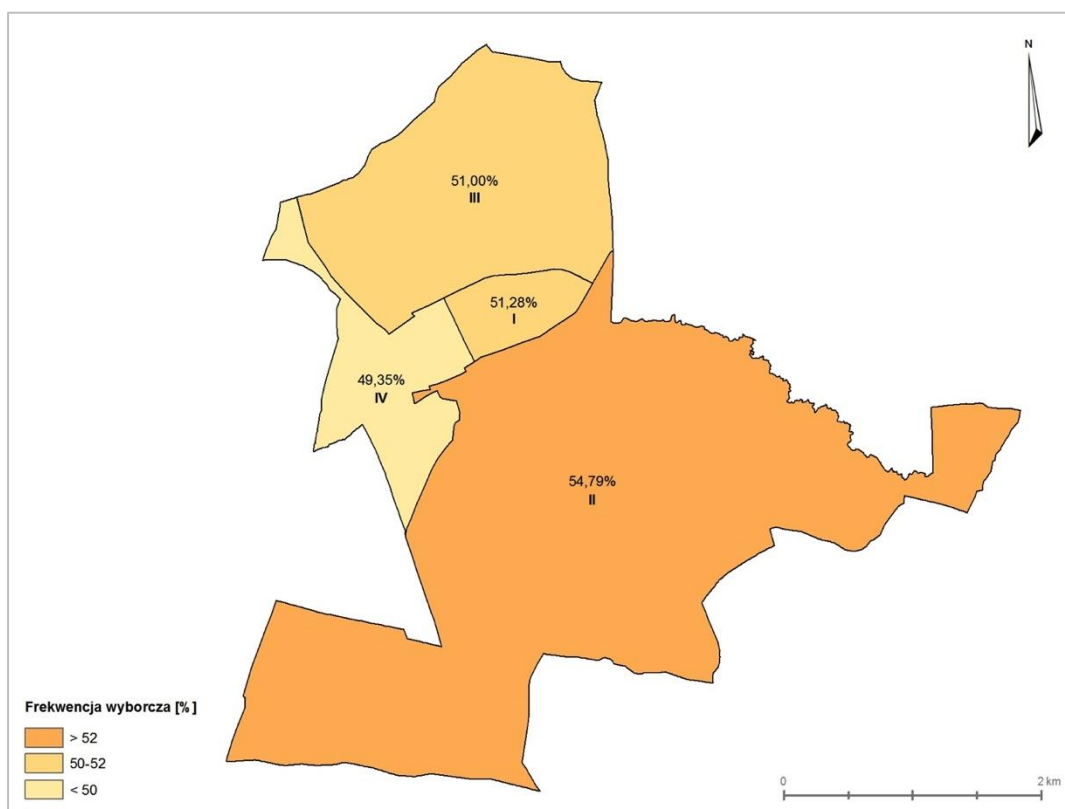
Frekwencja wyborcza

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej w 2015 r. frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w Łaskarzewie wyniosła 50,92% dla całego kraju, 58,71% dla województwa mazowieckiego, a w powiecie garwolińskim – 52,58%³² (mapa nr 8).

Frekwencja w wyborach parlamentarnych w latach kształtowała się na poziomie ponad 45%, osiągając najwyższą wartość w 2007 r. (52%). Linia trendu wskazuje na rosnącą tendencję zaangażowania mieszkańców w wyborach parlamentarnych. Jednocześnie porównując frekwencję wyborczą w wyborach parlamentarnych do frekwencji w wyborach samorządowych można zaobserwować, iż mieszkańcy są bardziej zainteresowani wyborem władz lokalnych (wykres nr 7).

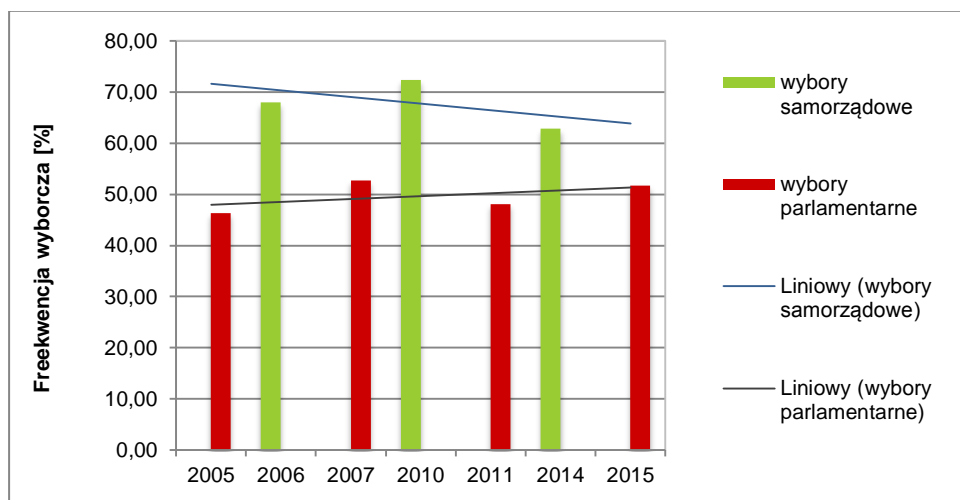
³² Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.

Mapa nr 8 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.

W kolejnych wyborach w latach 2006-2014 frekwencja wyborcza wynosiła ponad 60%, osiągając najwyższą wartość w roku 2010 (72%). Należy nadmienić, iż tendencja zaangażowania mieszkańców miasta w wybory władz lokalnych jest tendencją malejącą, co może świadczyć o zmniejszającym się zainteresowaniu mieszkańców lokalnymi problemami.

Wykres nr 7 Frekwencja mieszkańców Łaskarzewa w wyborach parlamentarnych i samorządowych w latach 2005-2015

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (ww.pkw.gov.pl)

Malejący udział mieszkańców w wyborach samorządowych może wskazywać na konieczność podjęcia działań aktywizujących mieszkańców do pracy na rzecz wspólnego dobra.

Korzystający z biblioteki

W Łaskarzewie funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna. Łączna liczba osób zapisanych według stanu na 30.06.2016 r. wynosi 720 osób. Największy odsetek mieszkańców zapisanych do biblioteki zanotowano dla jednostki IV (17,67%), a następnie dla jednostki III (15,88%). Z obszaru jednostki I udział mieszkańców zapisanych do biblioteki w łącznej liczbie mieszkańców wynosi 14,21%, a w jednostce II jest najniższy i wynosi 11,59%. Liczba osób zapisanych do biblioteki jest wskaźnikiem, pozwalającym na diagnozę sytuacji społecznej (mapa nr 9).

Mapa nr 9 Liczba osób zapisanych do biblioteki miejskiej

3.9. Identyfikacja obszarów gminy w stanie kryzysowym

Jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Do oceny sytuacji społecznej przyjęto wartości następujących wskaźników:

WS1 - Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców [%]

WS2 - Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców [%]

WS3 - Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]

WS4 - Udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w populacji mieszkańców [%]

WS5 - Liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [%]

WS6 - Udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców [%]

WS7 - Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [szt./os]

WS8 – Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. [%]

WS9 - Udział osób zapisanych do biblioteki w populacji mieszkańców [%]

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną miasta, zostały zestawione w Załączniku nr 1. W celu wykonania diagnozy stanu w sferze społecznej wykorzystano wskaźnik syntetyczny Perkala, pozwalający na porównanie poszczególnych mierników i wyliczenie jednego syntetycznego wskaźnika. Proces ten przebiegał dwuetapowo:

1. normalizacja poszczególnych mierników przyjętych do opracowania diagnozy stanu, w wyniku której wszystkie mierniki wyrażone w jednostkach standaryzowanych są porównywalne i można je sumować.
2. obliczenie syntetycznych wskaźników (Wp) dla każdej jednostki urbanistycznej.

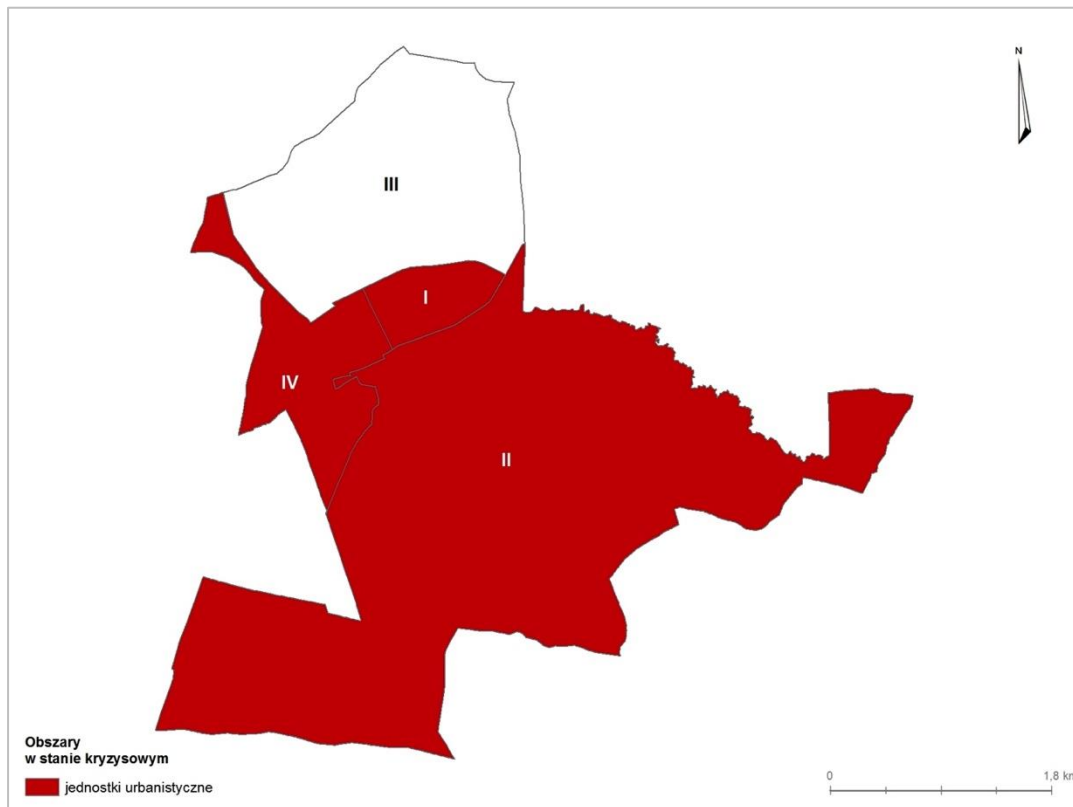
Dla każdej jednostki urbanistycznej wyliczono wskaźnik syntetyczny Wp (tabela nr 3). Do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono te jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych

Lp.	Symbol	Zasięg przestrzenny jednostki	Wskaźnik syntetyczny Wp
1	I	Garncarska, gen. Hallera, kard. S. Wyszyńskiego, ks. Przesmyckiego, Piaskowa, Źródłana, Garwolińska, Słowackiego, Biała, Cicha, Jasna, Targowa, Zagrodowa, Kopernika do ul. Chopina	0,06
2	II	Konopnickiej, Młyńska, Nadrzeczna, Nowa, Poprzeczna, Warszawska, Fabryczna, Stacyjna, Klonowa, Kolejowa, Kościuszki, Letnisko, , Wielgolas, Garbarska, gen. Andersa, Przychodnia, Przychód, Rynek Mały, Tabelowa	-0,13
3	III	Chopina, Mickiewicza, Sportowa, Agrestowa, Grzybowa, Jaśminowa, Kwiatowa, Malinowa, Miodowa, Obrońców Łaskarzewa, Różana, Solidarności, 15 Sierpnia, 550-lecia, Biskupa Łaskarza, Grunwaldzka, Jagiełły, Kopernika od ul. Chopina, Projektowana, Zwycięstwa, Akacyjowa, Białe Góry, Brzozowa, Jabłkowskiego, Leśna, Lipowa, Pamięci Wanat, Partyzantów, por. Lewandowskiego, Świerkowa, Wiśniowa	0,22
4	IV	Alejowa, ks. Ściegiennego, Rynek Duży im. J. Piłsudskiego, Szkolna, Piękna, Przedszkolna, Wolska, 11 Listopada, Dąbrowska, Kusocińskiego, Niecała, Strażacka, Wspólna, Kilińskiego, Krótka, Księżycowa, Polna, Słoneczna, Sosnowa	-0,16
5	\bar{x}		0,00
6	σ		0,15

Ujemne wartości wskaźnika syntetycznego Wp odzwierciedlają sytuację kryzysową w sferze społecznej. Im wyższa wartość ujemna, tym większe natężenie problemów społecznych w jednostkach urbanistycznych miasta. Obszary miasta, w których wartości wskaźnika Wp przekroczyły różnicę średniej i połowy odchylenia standardowego, tj. obszary, w których zdiagnozowano sytuację kryzysową, zostały przedstawione w tabeli nr 3 kolorem czerwonym oraz zaprezentowane na mapie nr 10.

Mapa nr 10 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Miasta Łaskarzew

Spółeczny aspekt rewitalizacji dotyczy działań nakierowanych na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ponownej integracji grup zamieszkałych na danym obszarze z innymi częściami miasta. Czynnikiem stanowiącym przyczynę wykluczenia są także wysoka stopa bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, jak również niski poziom wykształcenia, oraz stosunkowo wysoki poziom przestępczości, będącej często wynikiem złej sytuacji materialnej.

4. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Pierwszym z nich była analiza wskaźnikowa zjawisk społecznych na terenie Miasta Łaskarzew, prowadząca do wskazania obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym. Celem prac w drugim etapie było wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, pozwalających na diagnozę stanu i delimitację obszarów zdegradowanych z wykorzystaniem metod statystycznych i prezentacji kartograficznej. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji. Obszar zidentyfikowany w wyniku przeprowadzonej analizy stanowi najbardziej problemową część miasta, w granicach której podejmowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

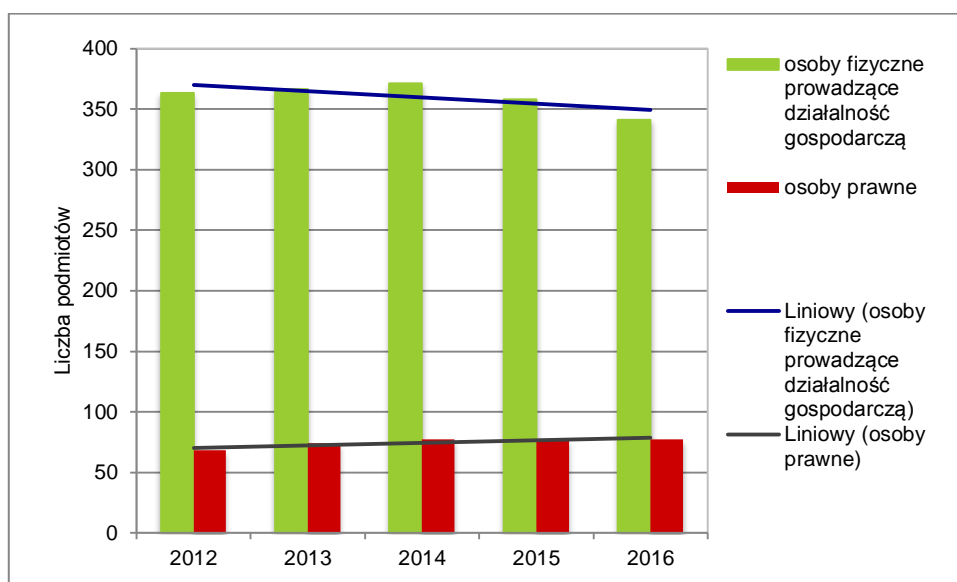
Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

4.1. Sytuacja gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz miasta w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

W celu zdiagnozowania stopnia przedsiębiorczości mieszkańców Łaskarzewa przyjęto wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru Regon na 1000 ludności. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2015 r. wskaźnik ten dla województwa mazowieckiego wynosi 143 podmioty, dla powiatu garwolińskiego przyjmuje wartość 68. Dla Miasta Łaskarzew wskaźnik jest wyższy niż dla powiatu i osiąga wartość 89.

Wykres nr 8 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w latach 2012-2015

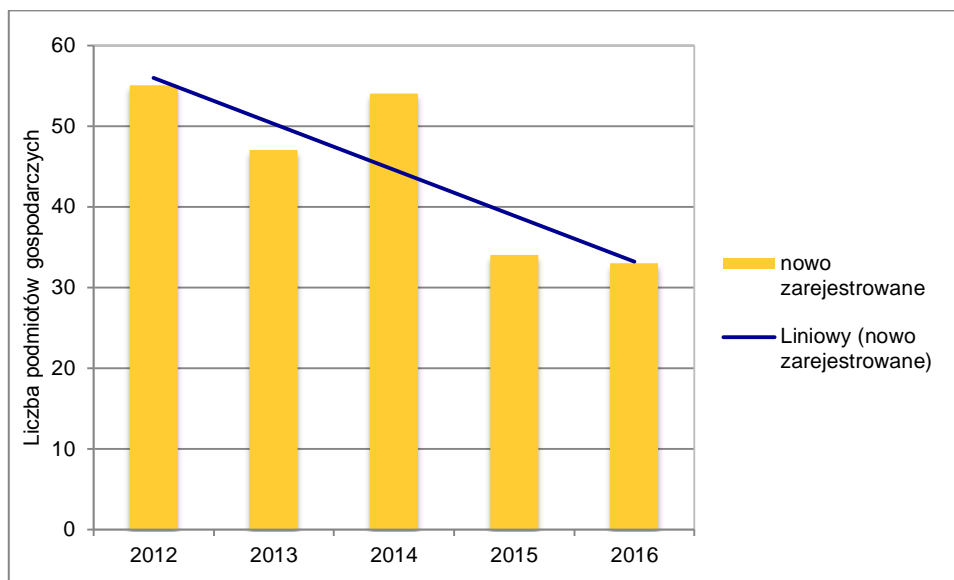

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość podmiotów gospodarczych (ponad 82%) stanowią jednoosobowe działalności gospodarcze, prowadzące działalność głównie w zakresie przetwórstwa przemysłowego oraz handlu hurtowego i detalicznego. Ponad 94% podmiotów gospodarczych to podmioty małe, zatrudniające do 9 osób.

W latach 2012-2016 obserwowana jest tendencja zmniejszania się liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych przy jednoczesnym spadku liczby podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze Regon. Świadczy to o spadku przedsiębiorczości wśród mieszkańców Łaskarzewa, zwłaszcza w obliczu problemu odpływu młodych mieszkańców gminy poza jej obszar i w perspektywie starzejącego się społeczeństwa. Stosunkowo niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców został także zidentyfikowany w trakcie partycypacji społecznej jako problem, który wymaga rozwiązania.

Wykres nr 9 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze Regon w latach 2012-2015

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do analizy przyjęto dane Urzędu Miasta w zakresie ewidencji działalności gospodarczej oraz dane z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Z analizy wyłączono podmioty w likwidacji bądź upadłości. Łącznie na terenie Łaskarzewa do ewidencji działalności gospodarczej wpisanych jest 418 podmiotów, a do Krajowego Rejestru Sądowego – 17 podmiotów. Najwięcej firm prowadzi działalność na terenie jednostki IV (126). W jednostce II działalność prowadzi 115 firm, a w jednostce III – 117. Najmniej przedsiębiorców działa w jednostce I (77).

Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (WG1) w jednostkach urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym została przedstawiona w tabeli nr 4.

Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Udział podmiotów prowadzących działalność gospodarczą [szt.]
1	I	7,82
2	II	8,44
3	IV	10,55

W celu diagnozy sytuacji w sferze gospodarczej przyjęto także wskaźniki uzupełniające, tj. udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych, znajdujących się w sferze kryzysowej (WG2) oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych (WG3), odzwierciedlające potencjalne możliwości mieszkańców miasta w zakresie podejmowania

działań z zakresu przedsiębiorczości i podejmowania ryzyka działalności gospodarczej.

Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Udział osób bez kwalifikacji w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
1	I	12,79	34,38
2	II	17,02	32,29
3	IV	14,24	47,78

4.2. Sytuacja środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie Miasta Łaskarzew powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W celu zdiagnozowania sytuacji środowiskowej na terenie Miasta Łaskarzew przyjęto wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków w jednostce. Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.³³ Diagnoza stanu w odniesieniu do ilości wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (WŚ1) została przedstawiona w tabeli nr 6.

Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg]

Lp.	Symbol	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest [Mg] na 1 budynek
1	I	0,22
2	II	0,44
3	IV	0,23

Najwięcej wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków wykorzystywanych jest w jednostce II (0,44 Mg). Stanowią one pokrycia dachowe obiektów budowlanych, zarówno mieszkalnych, jak i gospodarczych. W jednostce I i IV udział ten kształtuje się na poziomie 0,22 Mg.

³³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Obiektami prawnie chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.), na terenie Łaskarzewa są dwa pomniki przyrody, tj. dwie lipy drobnolistne rosnące na cmentarzu.³⁴

Na terenie Łaskarzewa występuje jeden duży kompleks leśny (z licznymi enklawami i dużymi polanami) położony w północnej i zachodniej części miasta, zajmujący ponad 300 ha powierzchni. Jest to fragment lasów rozciągających się między Łaskarzewem, Wolą Rowską i Górnem. Niewielkie tereny zalesione i zadrzewienia występują także w krajobrazie rolniczym i w dolinie Promnika na całym obszarze miasta. Ogółem na terenie miasta lasy zajmują 401 ha, co stanowi 26,1% jego powierzchni.³⁵

Do najważniejszych roślinnych zbiorowisk zbliżonych do naturalnych, należą niektóre zbiorowiska leśne, np. bory mieszane występujące w północnej części miasta. Ze względu na ubogą glebę, dominują drzewostany sosnowe (bory). Grądy i lasy łęgowe występują tylko fragmentarycznie i na małych powierzchniach.³⁶ Wskaźnikiem uzupełniającym diagnozę w sferze środowiskowej jest udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym (WŚ2) (tabela nr 7).

Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%]
1	I	11,48
2	II	19,70
3	IV	5,97

Powierzchnie zielone w mieście to głównie obszary zieleni niezagospodarowanej, wymagające uporządkowania. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy zwracali uwagę na kwestię niewystarczającego zagospodarowania terenów publicznych, w tym zielonych, a także na niską estetykę przestrzeni publicznych i konieczność ich zagospodarowania (ławki, mała architektura i in.), co mogłyby w istotny sposób wpłynąć na poziom integracji społecznej i umożliwienie osobom młodym i starszym wspólnego spędzania wolnego czasu, także poprzez organizację spotkań i zajęć w zagospodarowanych częściach parku. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak miejsc do rekreacji i spędzania wolnego czasu. Mieszkańcy podnosili także konieczność tworzenia przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej

³⁴ Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.

³⁵ Program Ochrony Środowiska dla Miasta Łaskarzew, przyjęty uchwałą Nr LIIII/246/06 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 12 maja 2006 r.

³⁶ Tamże

4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. W celu oceny sytuacji przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej Miasta Łaskarzew diagnozie poddano następujące obszary:

- miejska infrastruktura techniczna,
- miejska infrastruktura społeczna,
- stan techniczny obiektów budowlanych,
- miejskie obszary przestrzeni publicznej,
- obiekty zabytkowe.

Miejska infrastruktura techniczna

Na obszarze Łaskarzewa nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Budynek na terenie miasta zaopatrywane są w ciepło, na potrzeby centralnego ogrzewania, wentylacji oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej, z lokalnych kotłowni. W kotłowniach wykorzystywane są różnego rodzaju nośniki energii, z przewagą węgla kamiennego. Powoduje to zwłaszcza w okresie grzewczym zwiększenie emisji dwutlenku węgla do atmosfery, co z kolei skutkuje podwyższonym poziomem zanieczyszczenia powietrza. Problem ten został także podniesiony w wyniku analizy wniosków z partycypacji społecznej. Według mieszkańców istotne jest podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie w odniesieniu do stosowanych źródeł ciepła i paliw do ogrzewania gospodarstw domowych i przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Miasto podłączone jest do systemu dystrybucji gazu ziemnego. Rolę operatora systemu dystrybucyjnego pełni Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy Mińsk Mazowiecki. Mazowiecka Spółka Gazownictwa posiada na terenie miasta Łaskarzewa sieć gazową średniego ciśnienia o długości około 22,3 km. Gęstość sieci rozdzielczej na terenie miasta wynosi 100,3 km na 100 km². MSG nie posiada stacji gazowych na terenie miasta. 37,7% mieszkańców Łaskarzewa korzysta z sieci gazowej.

Operatorem systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej na terenie Łaskarzewa jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa, na mocy koncesji na dystrybucję energii elektrycznej, przyznanej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na okres od 1 lipca 2007r. do 31 grudnia 2025 r. Obszar Łaskarzewa zasilany jest ze stacji 110/15 kV Garwolin i Sobolew poprzez linie kablowe i napowietrzne SN 15 kV oraz stacje transformatorowe SN/nN.³⁷

Obszar miasta jest prawie w całości zwodociągowany. Ujęcie wody zlokalizowane jest w Łaskarzewie. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 27 km, a do sieci przyłączonych

³⁷ Na podstawie: Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Łaskarzewa na lata 2013-2027.

jest 92,3% budynków z obszaru miasta. Długość sieci kanalizacyjnej to 24 km i korzysta z niej 53% budynków w mieście. Mieszkańcy w trakcie partycypacji społecznej zwracali uwagę na niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i konieczność dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej.

W celu oceny sytuacji w zakresie dostępności do miejskiej infrastruktury technicznej przyjęto wskaźnik liczby przyłączy wodociągowych (WF1) i kanalizacyjnych (WF2) w odniesieniu do liczby budynków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (tabela nr 8).

Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Liczba przyłączy wodociągowych [szt.] w przeliczeniu na liczbę budynków	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.] w przeliczeniu na liczbę budynków
1	I	0,77	0,57
2	II	0,92	0,35
3	IV	0,82	0,42

Łączna długość dróg gminnych na terenie Łaskarzewa wynosi 23,89 km. Jednakże jedynie 4,2 km spośród nich ma nawierzchnię bitumiczną. Pozostałe to drogi gruntowe lub drogi o nawierzchni ulepszonej. W opiniach z partycypacji społecznej znalazły się wnioski, dotyczące niewystarczającego dostępu do infrastruktury drogowej i jej złego stanu technicznego, konieczności poprawy bezpieczeństwa na drogach, w tym budowę chodników i ścieżek rowerowych. Konieczność poprawy stanu dróg, tj. wykonanie nawierzchni asfaltowych, oraz budowa ścieżek rowerowych w mieście jest jednym z najważniejszych problemów wymagających rozwiązania, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo jako bardzo ważny czynnik określający standard życia.

Miejska infrastruktura społeczna

Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój miasta zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze miasta będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

W Łaskarzewie funkcjonuje Publiczne Przedszkole przy ul. Alejowej 23a, dwie szkoły podstawowe i dwa gimnazja w ramach Zespołu Szkół nr 1 im. Szarych Szeregów przy ul. Alejowej 23 oraz Zespołu Szkół nr 2 im. Jana Pawła II przy ul. Kolejowej 13. Ponadto na terenie miasta znajduje się Zasadnicza Szkoła Zawodowa przy Zespole Szkół nr 2 oraz

Liceum Ogólnokształcące przez Zespole Szkół nr 1. Przy obu zespołach szkół działają zaoczne licea ogólnokształcące dla dorosłych.

Dostęp do placówek służby zdrowia jest zapewniony przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łaskarzewie przy ul. Duży Rynek 32 oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Im. Tadeusza Niedźwiedzia „Medyk” przy ul. Sportowej 17.

Zadania z zakresu kultury realizowane są przez Dom Pracy Twórczej „Bajka”, mieszczący się przy ul. Alejowej 13 oraz Miejską Bibliotekę Publiczną przy ul. Strażackiej 1.

Działalność sportowa realizowana jest w zespołach szkół oraz w Łaskarzewskim Klubie Sportowym ŁKS „Promnik”, a na terenie miasta znajduje się hala sportowa i boisko do gry.

W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na konieczność poprawy jakości infrastruktury sportowej na obszarze miasta. Rozbudowa hali sportowej powinna się także przyczynić do rozwoju oferty edukacyjnej szkół i zapewnienia młodym ludziom form aktywnego spędzania wolnego czasu.

Ze względu na istotność kwestii zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty i kultury, na potrzeby diagnozy w odniesieniu do infrastruktury społecznej, przyjęto wskaźnik dostępności placówek oświatowych i miejskich obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki urbanistycznej (WF3).

Stan techniczny obiektów budowlanych

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. 44% budynków w Łaskarzewie zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 30% budynków ma więcej niż 28 lat, a pozostałe 26% zostało wzniesione po 1989 r.³⁸ Istnieje wobec tego konieczność przeglądu technicznego stanu budynków i bieżących remontów, konserwacji i prowadzenia procesów kompleksowej termomodernizacji. W trakcie spotkań mieszkańcy podkreślali konieczność oprawy stanu technicznego zarówno budynków mieszkalnych, jak i gospodarczych na terenie Gminy.

Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie. W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia

³⁸ Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.³⁹

W obszarze centrum miasta znajduje się wiele budynków, które nie są zamieszkałe, a ich stan techniczny pogarsza się z każdym rokiem. Zjawisko opustoszenia miasta i pustostany stanowią negatywne zjawisko w centrum miasta, które jest także powiązane z poziomem bezpieczeństwa mieszkańców miasta, ale również wpływa na niską jakość przestrzeni w centrum. Mieszkańcy opuszczają obszar centrum i osiedlają się w jednostce III. Na terenie Łaskarzewa sukcesywnie realizowane są zadania z zakresu termomodernizacji gminnych obiektów użyteczności publicznej. Konieczność poprawy stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej została wskazana jako istotna w trakcie spotkań z mieszkańcami.

W zasobach gospodarki komunalnej Łaskarzewa znajduje się 9 budynków, w których znajduje się 41 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1.232,70 m².⁴⁰ Komunalny zasób mieszkaniowy Miasta został wybudowany w latach 1920-1980. Na potrzeby oceny stanu technicznego budynków przyjęto wskaźnik udziału powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni budynków komunalnych w danej jednostce urbanistycznej (WF4).

Miejskie obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.⁴¹ W mieście funkcjonuje hala sportowa i boisko, z którego mogą korzystać mieszkańcy, właścicielem obiektów jest Miasto, a użytkownikiem Łaskarzewski Klub Sportowy „Promnik”. Na potrzeby diagnozy przyjęto dostępność terenów zielonych i rekreacyjnych znajdujących się w miejskiej przestrzeni publicznej, a także wskazywany przez mieszkańców brak miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu, uporządkowania i zagospodarowania parku oraz niewystracający

³⁹ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.

⁴⁰ Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Łaskarzew na lata 2012-2016, przyjęty uchwałą uchwały Nr XV /118 /2011 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 28 grudnia 2011 r.

⁴¹ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

poziom bezpieczeństwa na drogach, tj. brak chodników i ścieżek rowerowych.

Obiekty zabytkowe

Na terenie miasta znajduje się kilka obiektów dziedzictwa kulturowego. Do najważniejszych spośród nich należą: kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, kaplica cmentarna św. Onufrego, a także przedwojenne drewniane domy wypoczynkowe Letnisko. Kościół zlokalizowany jest w jednostce I, kaplica w jednostce III, a pozostałe 3 zabytki w jednostce II.

W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy miasta zwracali uwagę na wsparcie parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w zakresie podejmowanych działań społecznych na terenie miasta. Kościół i tereny do niego przylegające, położone w centrum miasta, są ważnym miejscem spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji, a teren wokół kościoła może pełnić także funkcje kulturalne i edukacyjne, angażując młodych ludzi, rodziny i osoby starsze.

Zachowanie zabytków w dobrym stanie jest istotnym elementem budowania tożsamości lokalnej, a także przekazania dziedzictwa kulturowego młodym mieszkańcom gminy, zwłaszcza w perspektywie starzejącej się społeczności gminy.

4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna jest diagnoza stanu w zakresie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przyjęto następujące wskaźniki delimitacyjne:

WG1 - liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [szt./os.],

WG2 - udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%],

WG3 - udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%],

WŚ1 - ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostek urbanistycznych [Mg/ha],

WŚ2 - udział terenów zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%],

WF1 - liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF2 - liczba przyłączy kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF3 - liczba placówek oświatowych i miejskich obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki urbanistycznej [szt./os.],

WF4 - udział powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni użytkowej budynków komunalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF5 - liczba obiektów zabytkowych [szt.].

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w Załączniku nr 2.

Wyliczone wartości wskaźników syntetycznych dla poszczególnych sfer: gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2) i przestrzenno-funkcjonalnej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym, zostały przedstawione w tabeli nr 9. Analogicznie jak przy diagnozie sytuacji społecznej, do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono te jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnika przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

Tabela nr 9 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Sfera gospodarcza (Wp1)	Sfera środowiskowa (Wp2)	Sfera funkcjonalno-przestrzenna (Wp3)
1	I	-0,86	0,30	-0,45
2	II	0,02	-0,06	-0,26
3	IV	0,84	-0,25	0,71

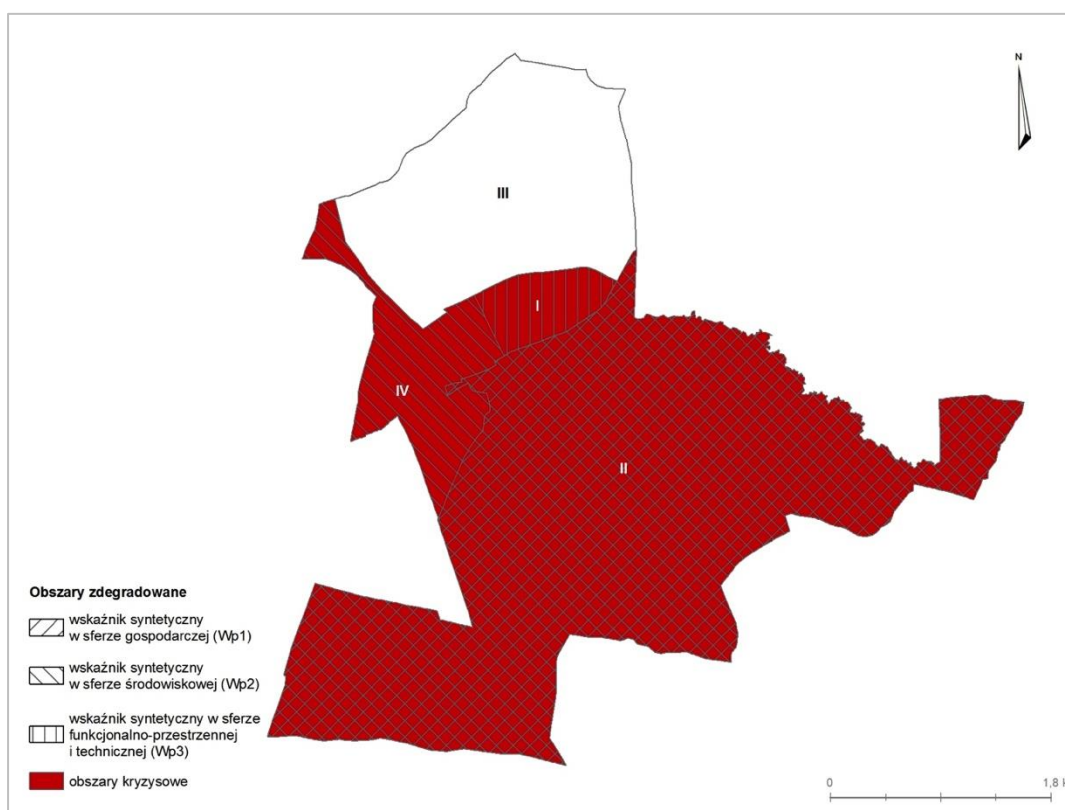
Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono **obszary zdegradowane** na terenie Miasta Łaskarzew, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jeden ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp) gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w tabeli nr 10.

Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Wp	Wp1	Wp2	Wp3	Obszar zdegradowany
1	I	0,06	-0,86	0,30	-0,45	tak
2	II	-0,13	0,02	-0,06	-0,26	tak
3	IV	-0,16	0,84	-0,25	0,71	tak

Rozmieszczenie przestrzenne obszaru zdegradowanego na terenie Miasta Łaskarzew zostało przedstawione na mapie nr 11.

Mapa nr 11 Obszary zdegradowane na terenie Miasta Łaskarzew

Diagnoza stanu posłużyła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Łaskarzewie, które mają zostać objęte „Programem rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew na lata 2017-2023”. Łączna liczba mieszkańców i powierzchnia obszarów zdegradowanych została zestawiona w tabeli nr 11.

Tabela nr 11 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych

Lp.	Symbol	Zasięg przestrzenny jednostki	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
1	I	Garncarska, gen. Hallera, kard. S. Wyszyńskiego, ks. Przesmyckiego, Piaskowa, Źródłana, Garwolińska, Słowackiego, Biała, Cicha, Jasna, Targowa, Zagrodowa, Kopernika do ul. Chopina	985	50
2	II	Konopnickiej, Młyńska, Nadrzeczna, Nowa, Poprzeczna, Warszawska, Fabryczna, Stacyjna, Klonowa, Kolejowa, Kościuszki, Letnisko, Wielgolas, Garbarska, gen. Andersa, Przychodnia, Przychów, Rynek Mały, Tabelaowa	1 363	1 015
3	IV	Alejowa, ks. Ściegiennego, Rynek Duży im. J. Piłsudskiego, Szkolna, Piękna, Przedszkolna, Wolska, 11 Listopada, Dąbrowska, Kusocińskiego, Niecała, Strażacka, Wspólna, Kilińskiego, Krótka, Księżycowa, Polna, Słoneczna, Sosnowa	1 194	130
Razem			3 542	1 195

4.5. Obszar rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji** (art. 10 ustawy). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Na wyznaczonych obszarach zdegradowanych Łaskarzewa mieszka 73% ludności, a ich powierzchnia stanowi 78% łącznej powierzchni miasta. Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Łaskarzewie, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności, wyrażone w ramach partycypacji społecznej, oraz zamierzenia strategiczne rozwoju miasta, wyrażone w „Planie Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie miasta, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Zgodnie z *Instrukcją* w celu określenia obszaru, mającego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego miasta, a który powinien zostać objęty procesem rewitalizacji wykorzystano dodatkowe analizy, ankiety i wywiady pogłębione z interesariuszami *Programu*, czyli wszystkimi, którzy są bezpośrednio zainteresowani wynikami jego wdrożenia.

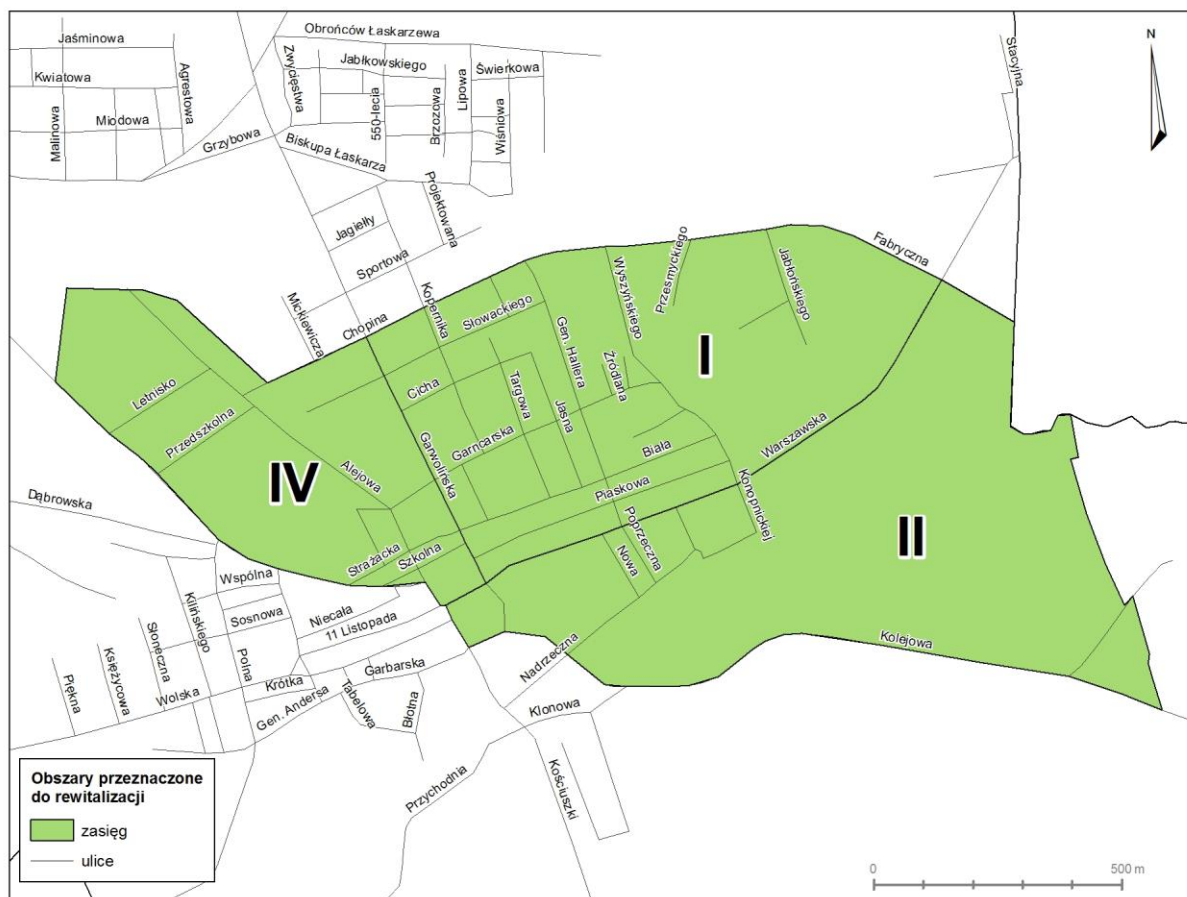
Podstawą do wydzielenia części terenów do rewitalizacji z II i IV obszaru zdegradowanego była pogłębiona analiza, mająca na celu określenie koncentracji szczególnie negatywnych zjawisk społecznych w częściach obszarów zdegradowanych. Analiza ta była konieczna z uwagi na wytyczne ustanowione w ustawie o rewitalizacji, iż obszar rewitalizacji nie może obejmować więcej niż 30% społeczeństwa i 20% powierzchni gminy.

W związku z powyższym zdegradowane obszary II i IV przeanalizowano w podziale na ulice w zakresie wskaźników społecznych. Analizie poddano wszystkie wskaźniki społeczne badane we wcześniejszym etapie dla 4 obszarów. W wyniku tych prac wydzielono z II obszaru zdegradowanego teren obejmujący ulice: Nową, Poprzeczną, część Kolejowej, Nadrzeczną, Młyńską i Konopnickiej. Dla wydzielonego terenu obliczono wskaźniki i porównano z wartością średnią dla gminy. Dla wydzielonego terenu z II obszaru zdegradowanego wskaźnikami przekraczającymi średnią dla gminy były: WS1 - udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców [%], WS2 - udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców [%], WS3 - udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%], WS4 - udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w populacji mieszkańców [%], WS5 - liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na mieszkańców WS6% - udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców [%].

Taką samą metodą wydzielono część do rewitalizacji z IV obszaru zaliczonego w wyniku przeprowadzonej diagnozy jako zdegradowany. Jest to teren obejmujący następujące ulice: Alejową, część Dąbrowskiej, Strażacką, Przedszkolną, Ściegiennego, Letnisko i Szkolną. Wszystkie wskaźniki tj. WS1, WS2, WS3, WS4, WS5 poza WS6 (udział osób z niebieską kartą) były wyższe od średniej uzyskanej dla gminy. Co uprawniało do podjęcia decyzji o zawężeniu obszaru IV do wybranego terenu rewitalizacji. W dalszej części dokumentu utrzymano oznaczenia obszarów I, II, III i IV. Niemniej jednak odnosząc się do obszarów II i IV, należy wziąć pod uwagę, iż jest to obszar przeznaczony do rewitalizacji.

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6
1	II	7,2	12,7	7,26	3,63	1,86	0,91
2	IV	8,86	7,43	2,57	21,14	1,14	0,21
	średnia dla gminy	7,00	4,48	2,40	2,03	0,84	0,22

Wyznaczony obszar rewitalizacji zgodnie z wymogami ustawy stanowi nie więcej niż 20% powierzchni miasta oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców miasta, tj. odpowiednio jest to 8,7% powierzchni miasta, zamieszkiwane przez 29,67% ludności (mapa nr 12).

Mapa nr 12 Obszar rewitalizacji Miasta Łaskarzew

Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji

Lp.	Symbol	Zasięg przestrzenny	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	I	Garncarska, gen. Hallera, kard. S. Wyszyńskiego, ks. Przesmyckiego, Piaskowa, Źródłana, Garwolińska, Słowackiego, Biała, Cicha, Jasna, Targowa, Zagrodowa, Kopernika do ul. Chopina	985	50
2	II	Nowa, Poprzeczna, cz. Kolejowej, Nadrzeczna, Młyńska, Konopnickiej	110	55
3	IV	Alejowa, Dąbrowska, Strażacka, Przedszkolna, Ściegiennego, Letnisko, Szkolna	350	29
Razem			1 445	134
Udział			29,67%	8,7%

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje centralną część miasta, pełniącą funkcje mieszkaniowe, rekreacyjne, administracyjne i handlowo-usługowe, ograniczoną od północy ulicami: Chopina, Alejową, Letnisko (granica z cmentarzem), od wschodu – linią kolejową, od południa – ulicą Kolejową i od zachodu - Kusocińskiego, Dąbrowską, Duży Rynek. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszary te zostały oznaczone jako zabudowa mieszkaniowo-usługowa (MU), zieleń miejska (ZP) i strefa ekologiczna (E).

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych. Ponad 30% wszystkich bezrobotnych mieszka w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, z czego prawie 70% to osoby długotrwale pozostających bez pracy. Prawie połowa bezrobotnych do 25 roku życia zamieszkuje obszar rewitalizacji, a 45% spośród bezrobotnych z obszaru rewitalizacji nie posiada kwalifikacji zawodowych. Bezrobocie jest uznawane przez mieszkańców jako jedno z największych zagrożeń społecznych w mieście. Na wyznaczonym obszarze 3% spośród wszystkich mieszkańców osób korzysta z pomocy świadczonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, co stanowi 70% łącznej liczby osób korzystających z MOPS. 60% lokali komunalnych znajduje się na obszarze I, II i IV, z czego w wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajduje się 8 spośród 11 budynków komunalnych w mieście, a jedynie jeden został poddany procesowi termomodernizacji. W obszarze rewitalizacji w mieszkaniach komunalnych zamieszkuje ponad 90% łącznej liczby mieszkańców lokali komunalnych w Łaskarzewie. Na obszarze występuje także podwyższony poziom przestępczości w porównaniu z obszarami nie znajdującymi się w stanie kryzysowym, 30% spośród łącznej liczby przestępstw zostało popełnionych w centrum miasta, tj. w obszarze rewitalizacji. Jednocześnie obserwowana jest niższa aktywność społeczna mieszkańców. Ponadto w wybranym obszarze wystąpiły także niekorzystne zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Stosunkowo niska jest przedsiębiorczość mieszkańców, przejawiająca się chęcią prowadzenia własnej działalności gospodarczej, tylko 7% mieszkańców obszaru rewitalizacji prowadzi własną działalność gospodarczą, podczas gdy średnio w pozostałych jednostkach to prawie 9%. Choć udział terenów zielonych w analizowanych jednostkach jest stosunkowo wysoki, to należy podkreślić, iż w znacznej mierze wymagają one uporządkowania i zagospodarowania, aby mogły stanowić miejsca przeznaczone do rekreacji oraz dla aktywnego spędzania wolnego czasu przez mieszkańców miasta. Na obszarze rewitalizacji znajdują się opuszczone domy, które stanowią istotny problem i wymagają zagospodarowania. Mieszkańcy opuszczają obszar centrum i osiedlają się w jednostce III, znacznie dla nich atrakcyjniejszej. Należy więc podjąć działania, mające na celu przeciwdziałanie wyludnianiu się centrum miasta. Nie wszystkie budynki mieszkalne w mieście są podłączone do sieci wodociągowej, a siecią kanalizacyjną objęte jest nieco ponad połowa gospodarstw domowych. Istotne jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w celu poprawy warunków życia mieszkańców. Udział dróg o nawierzchni twardej wynosi niecałe 18% ogółu dróg gminnych, na terenie miasta przeważają drogi gruntowe o nawierzchni ulepszonej. Konieczność poprawy stanu dróg jest jednym z

najważniejszych problemów wymagających rozwiązania, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo jako bardzo ważny czynnik określający standard życia.

Wyznaczony obszar rewitalizacji ma **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego**, budowania tożsamości oraz miejsc integracji społecznej. Na obszarze znajdują się:

- Urząd Miasta,
- Urząd Gminy,
- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św.,
- Bank Spółdzielczy,
- Urząd Pocztowy,
- Zespół Szkół nr 1 im. Szarych Szeregów,
- Zespół Szkół nr 2 im. Jana Pawła II,
- Stadion miejski,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łaskarzewie,
- Dom Pracy Twórczej „Bajka”,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Łaskarzewski Klub Sportowy ŁKS „Promnik”.

Ponadto na wyznaczonym obszarze organizowane są wydarzenia o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i integracyjnym o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym. Mając na uwadze powyższe, stwierdzono, iż obszar zlokalizowany w centrum Łaskarzewa charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych, a także na jego terenie istnieje konieczna przestrzeń i infrastruktura do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i w związku z powyższym powinien stanowić obszar rewitalizacji. Wnioski płynące z partycypacji społecznej pokrywają się z opracowaną diagnozą stanu. Jako mocne strony rozwoju miasta mieszkańcy uznawali najczęściej atrakcyjne położenie miasta, układ komunikacyjny, park Alejki i wysokie walory środowiskowe terenów miasta. Z kolei słabe strony miasta we wskazaniach ankietowanych to przede wszystkim wysokie bezrobocie, migracja ludzi młodych poza Łaskarzew, niska aktywność społeczna mieszkańców miasta, mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży, słaba jakość dróg gminnych i brak obiektów sportowych. Mieszkańcy wskazali ponadto na konieczność podjęcia dalszej rozbudowy systemów kanalizacji, poprawy połączeń komunikacyjnych z najbliższymi miastami, stworzenia polityki zachęt dla potencjalnych inwestorów, wspierania rozwoju przedsiębiorczości, rozbudowy infrastruktury sportowej oraz promocji miasta. Jako istotny czynnik, umożliwiający rewitalizację zdegradowanych obszarów miasta, wskazano także brak miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu i niewystarczającą infrastrukturę bezpieczeństwa na drogach, tj. chodników i ścieżek rowerowych. W procesie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na konieczność integracji przez wspólne działanie w różnych sferach: społecznej, środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej. Mieszkańcy podnosili ponadto konieczność poprawy stanu zabytkowego kościoła parafialnego p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego. Zachowanie zabytków w dobrym stanie jest istotnym elementem budowania tożsamości lokalnej, a także przekazania dziedzictwa kulturowego młodym mieszkańcom gminy,

zwłaszcza w perspektywie starzejącej się społeczności gminy. Kościół jest ważnym miejscem spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji, a teren wokół kościoła może pełnić także funkcje kulturalne i edukacyjne, zwłaszcza za w perspektywie zorganizowania przestrzeni w Parku przy Rynku Dużym, bezpośrednio sąsiadującym z terenem kościoła, angażując młodych ludzi, rodziny i osoby starsze. Istotnym aspektem wyników partycypacji społecznej jest także wskazywana konieczność poprawy jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych obiektów małej architektury oraz sportowych. Istotną rolę dla mieszkańców pełni atrakcyjność przestrzeni publicznej i dbałość o estetykę obiektów budowlanych, zarówno mieszkalnych, jak i gospodarczych.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju miasta zdefiniowaną w „Planie Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017”, jako **„pragnienie życia w przyjaznym i atrakcyjnym mieście oraz dążenie mieszkańców i władz miasta do poprawy warunków mieszkania, pracy i odpoczynku”**.

Obszar rewitalizacji to miejsce aktywne społecznie o wysokiej jakości życia z rozwiniętą sferą społeczno-gospodarczą i dobrej jakości infrastrukturą.

Tak sformułowana wizja będzie realizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania, stanowiące odpowiedź na diagnozę stanu, wyniki partycypacji społecznej i potrzeby rewitalizacyjne, zgłaszane przez mieszkańców miasta.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie **integracji społecznej oraz włączenie społeczne**, pozwalające zmniejszać problem poziomu bezrobocia i ubóstwa. Obszar rewitalizacji stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność miasta. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie miasta, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

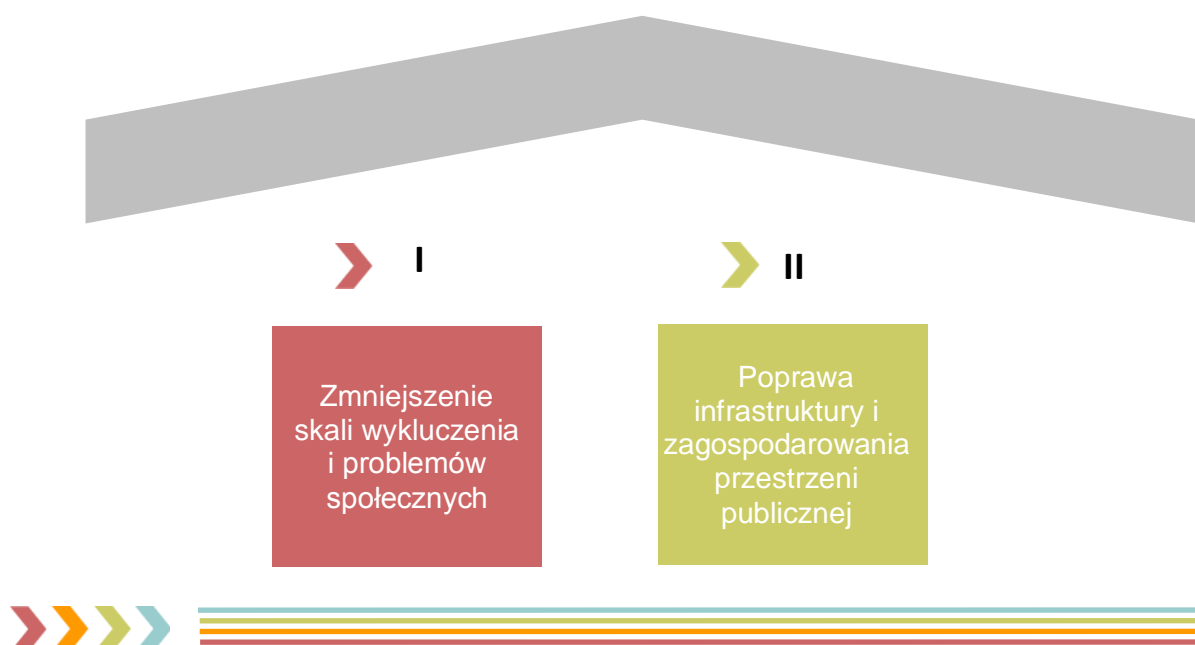
W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie miasta dwutlenkiem węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie miasta.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej obszar rewitalizacji będzie cechował się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła przyczynek do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów miasta.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Miasta. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Mieście Łaskarzew, z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i uwzględnieniu celów i kierunków wyznaczonych w dokumentach programowych miasta, wyznaczone zostały cele rewitalizacji miasta.

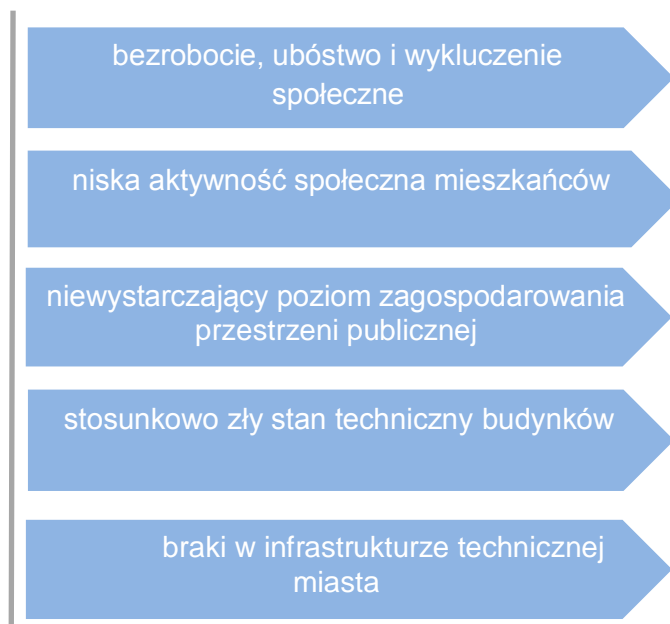
Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem konsultacji społecznych, zostały zdefiniowane w niniejszym *Programie* jako:

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i miejską polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną miasta.

Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych związanych z rewitalizacją Miasta Łaskarzew i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach miasta.

Kierunki działań skierowane są na eliminację bądź ograniczenie natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych, występujących na obszarze rewitalizacji:

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądanego efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych

- Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu poprzez organizowanie i informowanie o szkoleniach dla osób, pozostających bez pracy. Stanowi odpowiedź na zdiagnozowany problem bezrobocia, a także podnoszony w ramach partycypacji społecznej przez mieszkańców.
- Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności. Stanowi istotny wniosek z partycypacji społecznej.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej, zagospodarowanie targowiska, które będzie stanowiło przestrzeń użytkowo-kulturalną w centrum Łaskarzewa. Brak miejsc do wspólnego i aktywnego spędzania wolnego czasu, a także organizowania imprez kulturalnych i zajęć dla dzieci i młodzieży stanowiły istotny element dla mieszkańców, zgłaszany w trakcie spotkań z mieszkańcami w ramach partycypacji społecznej.
- Zapewnienie dostępu i wysokiego poziomu edukacji i zajęć sportowych. Kierunek ten został wskazany w ramach partycypacji społecznej jako pożądanym.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację poprzez organizowanie konkursów, festynów i imprez lokalnych, a także dbanie o zabytki architektury na terenie Gminy. Kościół jest ważnym miejscem spotkań

mieszkańców obszaru rewitalizacji, a teren wokół kościoła może pełnić także funkcje kulturalne i edukacyjne, angażując w nie młodych ludzi, rodziny i osoby starsze.

Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

- Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej. Obszar ten został wskazanych przez mieszkańców gminy jako pożądanym kierunek działań rewitalizacyjnych.
- Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych. Stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w trakcie partycypacji społecznej problemy, które zdaniem mieszkańców, wymagają naprawy.
- Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną. Istotnym jest zwłaszcza zniwelowanie problemów pustostanów w obszarze rewitalizacji, co w znacznym stopniu podniesie poczucie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców.
- Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury.
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego, zwłaszcza w obliczu dróg o niskiej jakości i nieutwardzonych. W trakcie partycypacji społecznej istotnym problemem podnoszonym przez mieszkańców była niska jakość dróg i konieczność ich utwardzenia, budowy chodników i ścieżek rowerowych, co podniesie bezpieczeństwo mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także pozytywnie wpłynie na poziom jakości życia mieszkańców.
- Modernizacja infrastruktury technicznej i zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Stanowi odpowiedź zarówno na zidentyfikowany w trakcie diagnozy niski wskaźnik udziału liczby przyłączy kanalizacyjnych, a także na zgłaszany w ramach partycypacji społecznej postulat rozbudowy sieci kanalizacyjnej.
- Ożywienie gospodarcze poprzez wzrost liczby podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji, nowa infrastruktura przyczyni się do lokowania działalności gospodarczej na tym obszarze.
- Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców, w szczególności zagospodarowanie Parku Alejki i parku przy Rynku Dużym, stanowiące dla mieszkańców obszaru miejsce wypoczynku i rekreacji, a także wspólnego spędzania wolnego czasu. Kierunek działań stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w trakcie spotkań z mieszkańcami słabe strony gminy.

Planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzoną diagnozę stanu oraz potrzeby rewitalizacyjne mieszkańców. Wyznaczone cele odpowiadają na potrzeby mieszkańców, a ich osiągnięcie spowoduje organicznie negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji.

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały **projekty zintegrowane**, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Miasta. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy miał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*.

Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru miasta.

Wśród podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienić należy:

1. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie.
3. Podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych.
4. Przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa.
5. Zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i parku przy Rynku Dużym.
6. Poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie.
7. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.
8. Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych.

9. Rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej.
10. Remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie oraz budynków parafialnych.

Dla każdego projektu wskazano podmioty odpowiedzialne i miejsce realizacji projektów, zakres i planowany termin realizacji, szacowaną wartość i możliwe źródła finansowania projektu, prognozowane rezultaty oraz wskaźniki rezultatu.

1. POPRAWA ZDOLNOŚCI DO ZATRUDNIENIA OSÓB NIEAKTYWNYCH ZAWODOWO I OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Podmioty realizujące	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Miejsce realizacji	Duży Rynek 32, 08-450 Łaskarzew
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację m.in. następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, w tym osób młodych, osób po 50. roku życia i osób długotrwale bezrobotnych, ➤ ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, ➤ organizacja staży dla osób bez doświadczenia zawodowego, umożliwiających im podjęcie pracy, ➤ aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. <p>Przy realizacji projektu Zakłada się współpracę Powiatowego Urzędu Pracy w Garwolinie.</p>
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2023</p>
Szacowana wartość	250 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i> , działanie 8.2 <i>Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo</i> , działanie 9.1 <i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</i>), Powiatowy Urząd Pracy (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i>), Program Wiedza Edukacja Rozwój (działanie 1.2 <i>Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy</i>), środki własne Miasta
Prognozowane rezultaty	Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie ograniczenie skali zjawiska bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji, gdyż projekt dedykowany jest osobom, pozostającym bez zatrudnienia. Ograniczona w ten sposób zostanie także skala ubóstwa, podniesione zostaną kwalifikacje zawodowe uczestników kursów, a także zmniejszy się liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Wszystkie te działania doprowadzą w dłuższej perspektywie do większej spójności społecznej i wzmocnienia więzi, a pośrednio do poprawy wizerunku

	<p>obszaru rewitalizacji.</p> <p>Wsparcie osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym realizowane będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji i poszukiwania pracy o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Planowane kierunki działań obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diagnozę indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu, ➤ podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, ➤ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, zwłaszcza w obliczu faktu, iż 40% osób bezrobotnych nie posiada takowego, ➤ wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, ➤ pracę socjalną, ➤ usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, ➤ inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe), ➤ poradnictwo psychologiczne, prawne i obywatelskie, ➤ kursy i szkolenia, mające na celu nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy – 4 szt.</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p>
Komplementarność	<p>Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, podnoszenie kwalifikacji zawodowych i promocja samozatrudnienia.</p>

2. INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW PRZEZ WSPÓLNE DZIAŁANIE

Podmioty realizujące	Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna, Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	Park w Rynku Dużym, Park Alejki, Kościół i jego okolice, targowisko w obszarze rewitalizacji
Zakres projektu	W ramach realizacji przedsięwzięcia zakłada się wykorzystanie zasobów Miasta Łaskarzew poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Do planowanych wydarzeń organizowanych

	<p>w mieście będą należały m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ obchody Dnia Dziecka, Dnia Strażaka, Święta Niepodległości, ➤ kulinarne spotkania gospodyń, ➤ festyny rodzinne, ➤ jarmarki produktów lokalnych i rękodzieła, ➤ zawody sportowe.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2023</p>
Szacowana wartość	300 000 zł
Proponowane źródła finansowania	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna”, środki własne Miasta</p>
Prognozowane rezultaty	<p>Efektom realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa wizerunku Miasta jako obszaru atrakcyjnego kulturowo. Mieszkańcy będą mieli możliwość integracji sąsiedzkiej, a także do prezentacji własnych zainteresowań i osiągnięć. Budowana będzie tożsamość regionalna, a społeczność lokalna będzie postrzegana jako środowisko otwarte. Działania o charakterze kulturalnym i integracyjnym aktywizują społeczność lokalną, wpływają na spójność społeczną i postawy obywatelskie. Zakłada się poprawę świadomości historycznej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i wzrost wiedzy na temat Ziemi Łaskarzewskiej. Działania będą jednocześnie służyły wsparciu środowiska lokalnego w aktywności społecznej jako realizację potrzeb inicjowania przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną, a także a także wpłyną na zmianę sposobu spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym: 2017 r. – 5 szt., 2023 r. – 8 szt.</p> <p>Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym: 2017 r. – 150 os., 2023 r. – 200 os.</p>
Komplementarność	<p>Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. Przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe.</p>

3. PODNOSZENIE POZIOMU JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEZ ROZWÓJ USŁUG EDUKACYJNO-SPORTOWYCH

Podmioty realizujące	Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	ul. Alejowa 23, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1527 ul. Kolejowa 13, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1803 ul. Kusocińskiego 10, 08-450 Łaskarzew, dz. 140302_1.0001.1527
Zakres projektu	W ramach realizacji projektu planowana jest rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 1 przez budowę hali sportowej, zagospodarowanie przestrzeni przy szkole, budowa siłowni zewnętrznej. Przy Zespole Szkół nr 2 planowana jest przebudowa boiska oraz, zagospodarowanie przestrzeni przy szkole, budowa siłowni zewnętrznej. Planowany zakres działań obejmuje także zagospodarowanie przestrzeni przy Publicznym Przedszkolu „Leśny Zakątek”. W ramach rozwoju usług sportowych w Łaskarzewie planowana jest przebudowa stadionu miejskiego. Zorganizowane zostaną dodatkowe zajęcia edukacyjne dla uczniów, umożliwiające im w przyszłości podnoszenie kwalifikacji zawodowych do podjęcia pracy.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	6 340 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego działanie 9.1. <i>Integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową</i> , działanie 6.2 <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i> , środki własne Miasta
Prognozowane rezultaty	Rozbudowa i przebudowa hal sportowych oraz boisk sportowych, a także modernizacja stadionu miejskiego wzbogaci ofertę zajęć sportowych dla uczniów, ale także poza godzinami pracy szkoły – dla wszystkich mieszkańców Miasta, zapewniając wzrost integracji społecznej oraz poprawę warunków życia mieszkańców. Planowana jest organizacja imprez sportowych, turniejów i rozgrywek dla dzieci i młodzieży, a także dorosłych mieszkańców miasta. Przyczynią się one do zmiany sposobu spędzania wolnego czasu . Zagospodarowanie przestrzeni przy szkole oraz budowa siłowni zewnętrznej przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu, eliminując jednocześnie przyczyny zakładania tzw. niebieskich kart oraz przestępstw przeciwko rodzinie i opiece.. Zagospodarowanie przestrzeni przy przedszkolu przyczyni się do podnoszenia jakości świadczenia usług opieki nad małymi dziećmi , zwłaszcza w perspektywie umożliwienia mamom, które po urodzeniu dziecka utraciły możliwość pracy zarobkowej, a wyrażają chęć jej podjęcia. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola: 2017 r. 40 os., 2023 r. 50 os. Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia sportowe – 2017 r. – 50 os.,

Komplementarność	<p>2023 r. - 70 os. Liczba sportowych imprez gminnych – 2017 r. 3 szt., 2023 r. - 5 szt.</p> <p>Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, edukacja przedszkolna, organizacje pozarządowe.</p>
------------------	--

4. PRZESTRZEŃ UŻYTKOWO-KULTURALNA W CENTRUM ŁASKARZEWA

Podmioty realizujące	Miasto Łaskarzew, Dom Pracy Twórczej „Bajka”
Miejsce realizacji	ul. Targowa, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.904
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie targowiska gminnego. Planowane działania obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ utwardzenie powierzchni targowiska, ➤ doprowadzenie mediów do targowiska, ➤ zagospodarowanie stoisk targowych, ➤ zapewnienie miejsc do siedzenia, ➤ budowa parkingu, ➤ oświetlenie targowiska, ➤ budowa placu zabaw, ➤ zakup i montaż przenośnej sceny plenerowej.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość	1 200 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne miasta, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Budowa i modernizacja infrastruktury handlowej ma na celu stworzenie miejsc, gdzie rolnicy będą mogli sprzedawać produkty wytworzone w gospodarstwie. Planuje się, iż zmodernizowane targowisko będzie pełniło także funkcję lokalnego centrum wydarzeń kulturalnych. Zapewni to odpowiednie warunki do organizowania i animowania uczestnictwa społeczności miejskiej w wydarzeniach artystycznych, kulturalnych czy integracyjnych. Na placu targowym organizowane będą imprezy plenerowe, koncerty</p>

	<p>i wydarzenia artystyczne. Będzie istniała możliwość prezentacji osiągnięć uczniów szkół, zespołów tanecznych i muzycznych, a także organizacji kina plenerowego. Organizowane będą wystawy prac uczniów szkół Miasta. Planowane jest ogłoszenie konkursu na najbardziej ukwieconą i zadbaną posesję. Działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu, a jednocześnie są odpowiedzią na minimalizowanie negatywnych zjawisk, które zostały wskazane przez mieszkańców w trakcie partycypacji społecznej, tj. brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Przyczynią się jednocześnie do zmiany sposobu spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba zorganizowanych spotkań dla mieszkańców na zrewitalizowanym targowisku: 2017 r. 0 szt., 2023 r. – 4 szt.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

5. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI W PARKU ALEJKI I PARKU PRZY RYNKU DUŻYM

Podmioty realizujące	Spółka dla Zagospodarowania Wspólnoty Gruntowej, Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna, Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	Park Alejki, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.193/6 i 418/3 Rynek Duży, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.705
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym. Planowane działania obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ uporządkowanie przestrzeni, ➤ zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniającej, ➤ budowę boiska do gry w bule ze żwirową nawierzchnią, ➤ budowę ciągów pieszych jako miejsc spacerowych, ➤ budowę altany, ławek, grilla zewnętrznego, ➤ budowę pozostałych elementów wyposażenia, tj. oświetlenia, koszy na śmieci, stojaków na rowery, itp.

Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	1 300 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Miasta, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia, a także zmianę sposobu spędzania wolnego czasu. Planuje się, iż przestrzeń w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym będzie, obok zmodernizowanego targowiska miejskiego, pełniła funkcję lokalnego centrum spotkań i rekreacji mieszkańców. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu, a jednocześnie są odpowiedzią na minimalizowanie negatywnych zjawisk, które zostały wskazane przez mieszkańców w trakcie partycypacji społecznej, tj. brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej . Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu: 2017 r. – 0 os., 2023 r. – 100 os.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

6. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ PRZEZ MODERNIZACJĘ SIECI DRÓG W ŁASKARZEWIE

Podmioty realizujące	Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	ul. Mickiewicza, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.360 ul. Słowackiego, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.390 ul. Cicha, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.813/6 ul. Kopernika, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.834 i 803

	<p>ul. Jasna, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.935 i 866 ul. Poprzeczna, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1387 ul. Nowa, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1378 ul. Kolejowa, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1782 ul. Kościuszki, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.3005 ul. Przedszkolna, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.419/1</p>
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane jest wykonanie nawierzchni asfaltowej, zagospodarowanie miejsca i budowa chodników, parkingów, miejsc postojowych i ścieżek rowerowych.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	9 000 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 1. <i>Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii, obejmuje dwa typy operacji</i>), środki własne miasta, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez zmianę jakości przestrzeni publicznej. Brak dobrej jakości dróg jest często barierą rozwoju społeczno-ekonomicznego miejscowości. W warunkach utrudnień komunikacyjnych zahamowany jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości, ograniczone są możliwości korzystania z usług publicznych (edukacja, zdrowie, kultura). Realizacja zadania przyczyni się do usprawnienia komunikacji i obsługi nieruchomości, a także pozytywnie wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ruchu.</p> <p>Planowane działania przyczynią się do poprawy układu komunikacyjnego, a jednocześnie są odpowiedzią na minimalizowanie negatywnych zjawisk, które zostały wskazane przez mieszkańców w trakcie partycypacji społecznej, tj. brak chodników, ścieżek rowerowych i dróg lokalnych.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Długość drogi z nawierzchnią asfaltową, 2017 r. – 0,5 km, 2023 r. – 4 km</p> <p>Długość chodników: 2017 r. 0 km, 2023 r. – 2 km</p> <p>Liczba miejsc postojowych: 2017 r. 0 szt., 2023 r. – 60 szt.</p>
Komplementarność	Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: drogi i chodniki, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

7. TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Podmioty realizujące	Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie
Miejsce realizacji	ul. Alejowa 13, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.465
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Planowane działania obejmują m.in. termomodernizację (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych).
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	600 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, środki własne Miasta
Prognozowane rezultaty	Głównym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa warunków zamieszkania w budynkach. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Pakietu klimatyczno-energetycznego”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej, a także zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w wytwarzaniu energii na terenie Miasta Łaskarzew. W zmodernizowanym budynku będą się odbywały szkolenia dla bezrobotnych i spotkania z mieszkańcami. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej . Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.
Wskaźniki rezultatu	Liczba budynków użyteczności publicznej, podlegających termomodernizacji – 2017 r. – 0 szt., 2020 r. - 1 szt.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, tj. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz Integracja przez wspólne działanie oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, promocja samozatrudnienia i organizacje pozarządowe.

8. TERMOMODERNIZACJA KOMUNALNYCH BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

Podmioty realizujące	Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	ul. Letnisko 1, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.193/6 ul. Letnisko 2, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.193/6 ul. Alejowa 14, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.692/2
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych. Planowane działania obejmują m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ➤ termomodernizację (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych), ➤ częściową przebudowę, ➤ wymianę źródeł ciepła, ➤ wymianę/modernizację instalacji wewnętrznej,
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	1 500 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, środki własne miasta
Prognozowane rezultaty	Głównym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa warunków zamieszkania w budynkach. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Pakietu klimatyczno-energetycznego”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej, a także zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w wytwarzaniu energii na terenie Miasta Łaskarzew. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji Liczba budynków komunalnych, podlegających termomodernizacji: 2017 r. 1 szt., 2022 r. – 4 szt.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

9. ROZWÓJ MIEJSKIEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ PRZEZ ROZBUDOWĘ SIECI KANALIZACYJNEJ

Podmioty realizujące	Miasto Łaskarzew
Miejsce realizacji	Obszar rewitalizacji w Łaskarzewie
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej poprzez budowę nowych przyłączy i połączeń kanalizacji sanitarnej. Realizacja projektu wpisuje się w wizję rozwoju obszaru miasta, tj. do poprawy warunków mieszkania .
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	4 380 000 zł
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 1. <i>Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii</i>), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, środki własne Miasta
Prognozowane rezultaty	Głównym celem projektu jest przyłączenie do sieci kanalizacyjnej budynków zlokalizowanych przy ul. Jabłońskiego, Chopina, Fabrycznej, Kusocińskiego, Malinowej, Grzybowej, Miodowej, Agrestowej, Kwiatowej, Jaśminowej, Różanej, Kolejowej, Kościuszki, Klonowej, Przychodnia, Błotnej i Tabelowej, a tym samym do zwiększenia dostępu do usług komunalnych, poprawy stanu technicznego zabudowy, rozwoju infrastruktury technicznej, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i stan środowiska naturalnego. Jest jednocześnie odpowiedzią na aspekty zgłaszane przez mieszkańców, które wymagają poprawy, gdzie brak sieci kanalizacyjnej przy wszystkich ulicach miasta stanowił jeden z istotnych problemów. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji Liczba przyłączy kanalizacyjnych: 2017 r. 234 szt., 2020 r. – 480 szt.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

10. REMONT KOŚCIOŁA PW. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W ŁASKARZEWIE ORAZ BUDYNKÓW PARAFIALNYCH

Podmioty realizujące	Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie
Miejsce realizacji	ul. Kolejowa 1, 08-450 Łaskarzew, dz. ew. 140302_1.0001.1360
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane działania obejmują renowację ołtarzy, renowację/wymianę posadzki, wykonanie ogrzewania, renowację witraży, renowację drzwi wejściowych, termomodernizację budynku, wykonanie niezbędnych prac konserwacyjnych.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	2 000 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 5.3 <i>Dziedzictwo kulturowe</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 2. <i>Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie, środki własne Parafii i Diecezji Siedleckiej.
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na architekturę i poprawę wizerunku Miasta, a także zabezpieczenie substancji zabytkowej kościoła i jego ochronę przed dalszym niszczeniem, wymiennie wpłynie na poprawę jakości przestrzeni publicznej. Dzięki planowanym zmianom okolice kościoła zyskają atrakcyjniejszy wygląd.</p> <p>W kościele i terenach przykościelnych organizowane będą imprezy kulturalno-religijne dla mieszkańców, wzmacniające kapitał społeczny miasta, także poprzez organizacje spotkań dla dzieci i młodzieży i wspierania osób, które zagrożone są przemocą w rodzinie.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p>
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Komplementarność	Liczba spotkań dla mieszkańców: 2017 r. – 5 szt., 2023 r. 8 szt.
	Projekt jest powiązany z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym pn. Integracja mieszkańców przez wspólne działanie oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, podnoszenie jakości

przestrzeni publicznych, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.

Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Tabela nr 13 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	2016-2023							
Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	2016-2023							
Podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych	2017-2022							
Przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa	2017-2020							
Zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym	2018-2022							
Poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie	2017-2020							
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	2017-2020							
Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych	2018-2022							
Rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej	2017-2020							
Remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie oraz budynków parafialnych	2018-2020							

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki.

8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*.

Cel 1: Zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych

- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych.
- Edukacja przedszkolna. W ramach działań wspierane będzie tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, wydłużanie godzin pracy placówek wychowania przedszkolnego, doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli wychowania przedszkolnego.
- Organizacje pozarządowe. W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Poprawa efektywności kształcenia. W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie poprawa wyników nauczania uzyskanych przez uczniów, zajęcia dodatkowe, różne formy rozwijające uzdolnienia, nowe formy i programy nauczania, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp. Działania te służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych.
- Realizacja programów stypendialnych. Stypendia będą skierowane do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sztuki i kultury.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Zakłada się organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych, w tym o charakterze cyklicznym. Planuje się także realizację zajęć

sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

- Promocja samozatrudnienia. Celem działania w tym obszarze będzie wsparcie zaangażowania na rzecz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Planowane formy wsparcia są następujące: doradztwa, szkoleń lub poprawy w dostępie do finansowania mikroprzedsiębiorstw. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Garwolinie.

Cel 2: Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

- Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznej).
- Poprawa stanu technicznego budynków gospodarczych. W ramach działań zakłada się remonty, naprawy, modernizacje budynków gospodarczych i uporządkowanie otoczenia.
- Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i miejsc spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, grille, altany).
- Drogi i chodniki. W ramach działań budowane będą nowe odcinki dróg, sukcesywnie wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników.
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie miasta.
- Wymiana źródeł ciepła i sprzętów gospodarstwa domowego na energooszczędne i niskoemisyjne.
- Zagospodarowanie terenów zielonych, stanowiących własność Miasta Łaskarzew, na tereny rekreacyjne dla mieszkańców.
- Systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Centrum miasta zostało także wskazane przez mieszkańców jako kluczowe z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar całego

miasta. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urzędnienia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny miejskiej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływania na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary miasta.

Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych, adaptację przestrzeni użytkowo-kulturalnej w centrum Łaskarzewa, zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym, poprawę jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie, termomodernizację budynków użyteczności publicznej i komunalnych budynków i rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej, a także remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie i budynków parafialnych.

Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami miasta na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego.

Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie miasta. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji

kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych, w tym również wskazywanych przez mieszkańców.

W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także przywracanie wartości zabytkom miasta oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej i ochronę środowiska naturalnego. Wśród podstawowych projektów rewitalizacyjnych wymieniono następujące:

- poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych,
- integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie w ramach celu rewitalizacji pn. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych,
- podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych w ramach celu rewitalizacji pn. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa w ramach realizacji celów rewitalizacji: zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym w ramach realizacji celów rewitalizacji, jakimi są zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie w ramach celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz budynków parafialnych w ramach realizacji celu rewitalizacji pn. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo

wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warty jest podkreślenia komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. zmniejszenie skali wykluczenia i problemów społecznych oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno- zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Mieście Łaskarzew systemie zarządzania procesami.

W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Procedury wdrażania *Programu*, zaprojektowane w rozdziale 12, wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Miasta.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Tabela nr 14 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Miasto Łaskarzew w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013

lp	tytuł projektu	nazwa programu pomocowego	data podpisania	wartość projektu	dofinansowanie
1	e-Łaskarzew	RPO WM 2007-2013	02.08.2011 r.	401 536,52	315 168,54
2	Przywrócenie hali sportowej funkcji sportu i rekreacji	PROW 2007-2013	02.08.2011 r.	275 515,98	167 997,00
3	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Łaskarzewie poprzez budowę miejsc postojowych i chodników w ulicy Zagrodowej i Targowej	PROW 2007-2013	10.07.2014 r.	280 178,40	119 574,00

4	Podniesienie jakości i standardu życia mieszkańców Łaskarzewa poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy kompleksie boisk sportowych	PROW 2007-2013	16.12.2014 r.	64 334,82	41 843,77
5	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Łaskarzewie	WFOŚiGW	10.12.2015 10.12.2015	389 939,53	190 664,00 – dotacja 190 665,53 - pożyczka
6	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 2 w Łaskarzewie	WFOŚiGW	19.07.2012r.	435 908,67	160 624,00
7	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Łaskarzewie	WFOŚiGW	12.12.2012r.	528 225,79	448 294,00
8	Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola w Łaskarzewie	WFOŚiGW	06.12.2013	239 736,59	112 000,00

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergii. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Miasta Łaskarzew i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

10. Indykatywne ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych przedsięwzięć i projektów i rewitalizacyjnych zostały przedstawione w tabeli nr 15.

Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu miasta, ale także środki pozostałych interesariuszy *Programu* i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela nr 15 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
1	Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	250 000 zł	RPO WM działanie 8. 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, dofinansowanie 100% Fundusz Pracy RPO WM Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny Program Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny
2	Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	300 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność),

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
	Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie, Miasto Łaskarzew		intensywność pomocy wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych operacji, w zależności od kategorii beneficjenta, rodzaju operacji oraz zapisów LSR Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja kulturalna”, maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania wynosi 50% lub 80%
3	Podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych Miasto Łaskarzew	6 340 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego działanie 9.1. Integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową, działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, środki własne miasta, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne
4	Przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa Miasto Łaskarzew, Dom Pracy Twórczej „Bajka”	1 200 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
5	Zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym Spółka dla Zagospodarowania Wspólnoty Gruntowej, Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna, Miasto Łaskarzew	1 300 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
6	Poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie Miasto Łaskarzew	9 000 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii,

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
7	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie	600 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych w wysokości: a. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha, b. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha, c. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 100 ha. Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.
8	Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych Miasto Łaskarzew	1 500 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych w wysokości: d. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha, e. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha, f. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 100 ha. Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.
9	Rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej Miasto Łaskarzew	4 380 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, dofinansowanie w formie pożyczki wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
10	Remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie i budynków parafialnych Parafia rzymsko-katolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie	2 000 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Parafii i Diecezji Siedleckiej, kredyt bankowy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Parafii i Diecezji Siedleckiej, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.⁴²

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszenia własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. W ustawie w katalogu **interesariuszy** wymieniono m.in.⁴³

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Zgodnie z ustawą przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących

⁴² Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁴³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

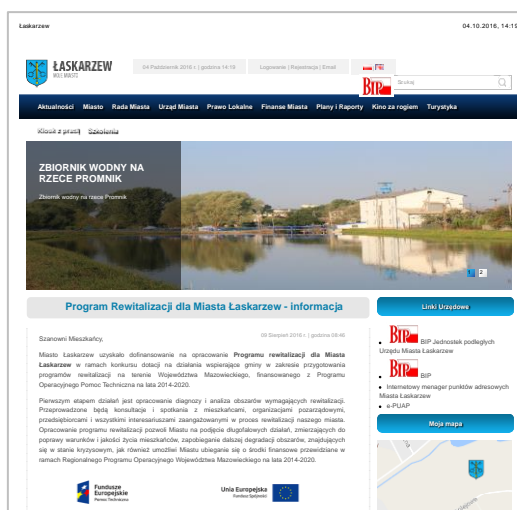
rewitalizacji,

- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.⁴⁴

Niniejszy *Program* został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariuszami *Programu* są w szczególności: Miasto Łaskarzew i jego jednostki organizacyjne, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Biblioteka Publiczna, mieszkańcy Łaskarzewa, a przede wszystkim mieszkańcy centrum, czyli obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe (Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie), Parafia rzymsko-katolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie, oraz inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*. Zostali poinformowani o przystąpieniu do projektu. Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Miasta (www.miaistolaskarzew.pl) oraz w sposób zwyczajowy przyjęty, tj. na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta.

Rys. nr 1 Informacja o przystąpieniu do projektu

⁴⁴ Tamże

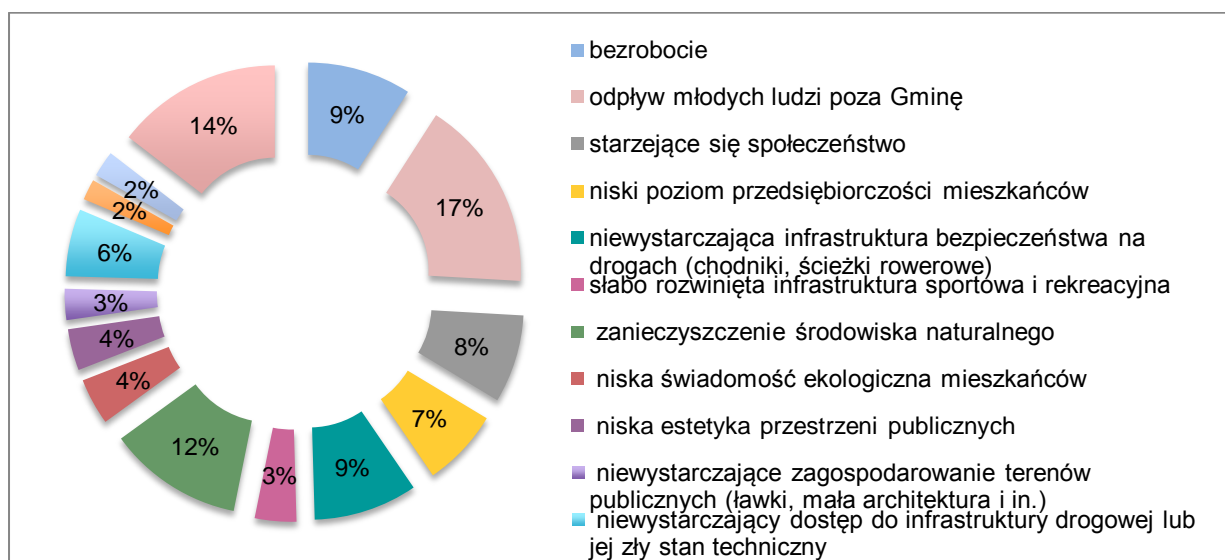
Opracowanie Programu

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem *Programu*, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

Pierwszym etapem prac była diagnoza problemów i potrzeb mieszkańców miasta, a następnie opracowanie diagnozy stanu Miasta Łaskarzew, która została poddana procesowi konsultacji społecznych. Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w mieście, a także wskazania pożądanych kierunków działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej (załącznik nr 3). Wskazanie atutów i słabych stron miasta umożliwiło wybór obszaru rewitalizacji.

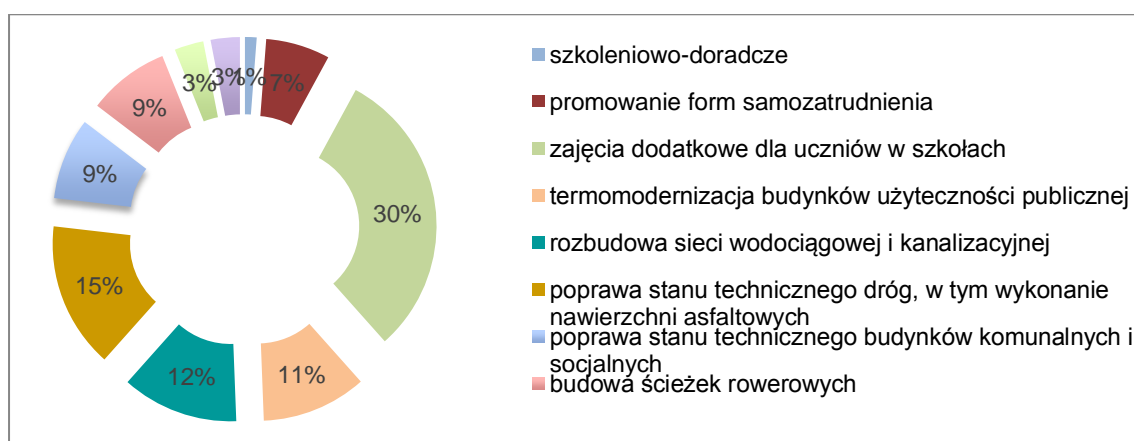
W ramach partycypacji społecznej wpłynęło 49 wypełnionych ankiet. Dla 17% ankietowanych najbardziej istotnym problemem jest odpływ młodych mieszkańców z miasta. Kolejne 9% wskazało bezrobocie, a dla 8% negatywnym zjawiskiem jest starzejące się społeczeństwo (wykres nr 10). Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców oraz niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach oraz niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej i jej złego stanu technicznego w obliczu braku dróg utwardzonych na terenie miasta, w tym w szczególności w obszarze rewitalizacji, stanowiły kolejne pod względem wskazań problemy, występujące na obszarze miasta. Dla 12% mieszkańców problem stanowi zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla przy użytkowaniu nieekologicznych źródeł ciepła w gospodarstwach domowych, a także wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest zwłaszcza w obliczu niskiej świadomości ekologicznej, podnoszonej przez interesariuszy. Mieszkańcy i inni interesariusze wskazywali ponadto jako problem słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna oraz niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (ławki, mała architektura i in.). W opinii mieszkańców brakuje także dostępu do infrastruktury w zakresie edukacji i ochrony zdrowia. Istotną z punktu widzenia interesariuszy niskiej estetyki przestrzeni publicznych oraz pustoszące centrum miasta i niezagospodarowane tereny w centrum.

Wykres nr 10 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców miasta

Wśród pożądaných kierunków działań rewitalizacyjnych 30% interesariuszy wymieniło prowadzenie dodatkowych zajęć w szkołach. Może to wpłynąć pozytywnie na jakość kształcenia, rozwijanie nowych umiejętności, co w późniejszym okresie może się przełożyć na mniejszą liczbę osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. osób zagrożonych przemocą w rodzinie, ubóstwem czy bezrobociem. Dla 15% mieszkańców pożądanym kierunkiem działań rewitalizacyjnych jest poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych, a kolejne 12% uważa, iż ich jakość życia może zostać polepszona poprzez urządzenia infrastruktury technicznej, tj. przez budowę kanalizacji sanitarnej. 11% mieszkańców wskazało na konieczność termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych, co powinno pozytywnie wpłynąć na jakość środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie emisji dwutlenku węgla i zmniejszenie zużycia energii, a także podnieść jakość przestrzeni publicznych (wykres nr 11). 9% mieszkańców jako istotny kierunek działań wskazało usługi szkoleniowo-doradcze, co w obliczu bezrobocia na terenie miasta stanowi istotny czynnik wyprowadzania obszarów ze stanu kryzysowego.

Wykres nr 11 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców miasta

Dla większości ankietowanych atutem Miasta jest położenie miasta, jego warunki środowiskowe i historia. Z kolei jako słabe strony mieszkańcy wskazywali bezrobocie, które jest uznawane przez mieszkańców jako jedno z największych zagrożeń społecznych w mieście, a także odpływ mieszkańców poza Łaskarzew i starzejące się społeczeństwo. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak miejsc pracy, brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz chodników i ścieżek rowerowych, a także sieci kanalizacyjnej przy wszystkich ulicach miasta. Konieczność poprawy stanu dróg oraz poprawy połączeń komunikacyjnych z najbliższymi miastami, jest jednym z najważniejszych problemów wymagających rozwiązania, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo jako bardzo ważny czynnik określający standard życia.

Mieszkańcy wskazywali także na konieczność uporządkowania i zagospodarowania Parku Alejki i Parku przy Rynku Dużym, aby mogły stanowić miejsca przeznaczone do rekreacji oraz dla aktywnego spędzania wolnego czasu przez mieszkańców miasta. W procesie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na konieczność integracji przez wspólne działanie w różnych sferach: społecznej, środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej. Dla wielu mieszkańców problem stanowiła mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, stanowiące ofertę spędzania wolnego czasu, ale także zdobywania doświadczenia, rozwijania nowych umiejętności, co w przyszłości może się przełożyć na podwyższanie kwalifikacji społecznych i zawodowych. Potrzeby rewitalizacyjne interesariuszy obejmowały także stworzenie polityki zachęt dla potencjalnych inwestorów oraz wspierania rozwoju przedsiębiorczości. Mieszkańcy podnosili ponadto konieczność poprawy stanu zabytkowego kościoła parafialnego p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego. Zachowanie zabytków w dobrym stanie jest istotnym elementem budowania tożsamości lokalnej, a także przekazania dziedzictwa kulturowego młodym mieszkańcom gminy, zwłaszcza w perspektywie starzejącej się społeczności gminy. Kościół jest ważnym miejscem spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji, a teren wokół kościoła może pełnić także funkcje kulturalne i edukacyjne, zwłaszcza w perspektywie zorganizowania przestrzeni w Parku przy Rynku Dużym, bezpośrednio sąsiadującym z terenem kościoła, angażując młodych ludzi, rodziny i osoby starsze.

Opracowana diagnoza stanu Miasta Łaskarzew w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, poddana została konsultacjom społecznym. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji miasta. Konsultacje odbywały się w okresie 6-20 października 2016 r.

Rys. nr 2 Ogłoszenie konsultacji społecznych

W trakcie konsultacji zorganizowane zostały warsztaty i spotkania informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych interesariuszy. Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowiły działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji miasta, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. Spotkania odbyły się w następujących terminach:

- 18 października 2016 r. w budynku Urzędu Miasta, ul. Duży Rynek 32 w sali konferencyjnej w godzinach 11:00-13:30, dedykowane w szczególności przedstawicielom organizacji pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Miasta oraz jego jednostek organizacyjnych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Ochotniczej Straży Pożarnej, Miejskiej Biblioteki Publicznej, dyrektorzy szkół oraz przedstawiciele radnych.
- 19 października 2016 r. w budynku Urzędu Miasta, ul. Duży Rynek 32 w sali konferencyjnej w godzinach 16:30-18:00, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew”. Wskazano, iż zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego i poprawy warunków i jakości życia w naszym mieście, a projekty mogą dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej

społeczności. Propozycje projektów rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*, zgłaszane na opracowanym formularzu (załącznik nr 4), można było zgłaszać:

- drogą elektroniczną na adres: urząd@miastolaskarzew.pl lub srodowisko@wgs84.pl
- drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Miasta, ul. Duży Rynek 32, 08-450 Łaskarzew.

Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów (rys. nr 3), które zostały rozwieszone na tablicach informacyjnych Urzędu Miasta w Łaskarzewie oraz na tablicach informacyjnych w wybranych budynkach użyteczności publicznej, w tym w Zespole Szkół nr 1 im. Szarych Szeregów oraz w Zespole Szkół nr 2 im. Jana Pawła.

Rys. nr 3 Plakat dotyczący programu rewitalizacji Miasta Łaskarzew

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Łaskarzew, w dniu 19 października 2016 r. zorganizowany został spacer studyjny po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w mieście. W trakcie spaceru można było zapoznać się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie, co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacer studyjne,

- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej miasta www.miastolaskarzew.pl w zakładce Aktualności. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, iż kolejne działania podejmowane przez władze Miasta Łaskarzew spotykać się będą ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców miasta na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny opisanymi w rozdziale 12. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in. :

- powołanie **Zespołu ds. rewitalizacji**,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej miasta,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami,

- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej miasta, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postępowaniem prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,
- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji w Mieście Łaskarzew, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w mieście,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej miasta i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta w Łaskarzewie. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” w zakresie obszaru administracyjnego miasta jest Burmistrz Miasta.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Miasta w Łaskarzewie,
- Jednostki organizacyjne Miasta Łaskarzew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Biblioteka Publiczna
- mieszkańcy miasta,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie miasta,
- Koło Gospodyń „Serbianki”, Stowarzyszenie Historyczne Ziemi Łaskarzewskiej, Ochotnicza Straż Pożarna w Łaskarzewie, Stowarzyszenie Centrum Integracyjno Animacyjne, „Fundacja Osobom Niepełnosprawnym Ale Jestem” i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie miasta,
- Parafia rzymsko-katolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania *Programu*, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zostanie powołany przez Burmistrza Miasta zespół programowo-doradczy, tj. **Zespół ds. Rewitalizacji** ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Miasta, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Miasta, tj. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Miejskiej Bibliotek Publicznej, oraz

przedstawiciele zainteresowanych organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Zadaniem wybranych przedstawicieli mieszkańców w realizacji *Programu* będzie współpraca z Zespołem oraz lokalną społecznością.

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Miasta. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator zespołu. Główne zadania **Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji** z ramienia Urzędu Miasta będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Burmistrza Miasta,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Miasta wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Łaskarzew (<http://www.miasto.laskarzew.pl>).

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Miasta, na stronie internetowej miasta (Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszanie wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Miasta oraz organizacje pozarządowe.

13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*

„Program rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy *Programu* są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji *Programu*. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w *Programie* zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.⁴⁵

Kontrolne wyniki oceny realizacji *Programu* powinny być opracowywane co rok przez Zespół ds. Rewitalizacji jako **raport z podjętych działań**, który przedkładany będzie Burmistrzowi Miasta Łaskarzew. Raport z podjętych działań będzie zawierał podsumowanie roczne oraz propozycje ewentualnych zmian do wprowadzenia. Uzyskane wyniki umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu. Ocena realizacji *Programu* będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru miasta, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji celów założonych w *Programie* zostały zestawione w tabeli nr 16.

Tabela nr 16 Wskaźniki monitorowania realizacji *Programu*

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych
1	Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców	7%	6%	Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie
2	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców	3,0%	2,7%	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych	45%	40%	Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie
4	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest na 1 budynek [Mg]	0,25 Mg	0,20 Mg	Urząd Miasta
5	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	234	480	Urząd Miasta
6	Liczba budynków komunalnych poddanych termomodernizacji [szt.]	1	4	Urząd Miasta
7	Liczba budynków użyteczności publicznej, podlegających	0	2	Parafia, OSP

⁴⁵ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacji_praktycznykomentarz.pdf

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych
	termomodernizacji [szt.]			
8	Liczba zagospodarowanych przestrzeni miejskich [szt.]	0	3	Urząd Miasta
9	Liczba organizacji pozarządowych, organizujących zajęcia sportowe, edukacyjne i integracyjne dla mieszkańców [szt.]	4	5	Urząd Miasta
10	Długość zmodernizowanych dróg [km]	0	4	Urząd Miasta

Monitorowanie osiągniętych wskaźników będzie się odbywało na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Miasta,
- jednostki organizacyjne Miasta Łaskarzew, w tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie,
- Komendę Powiatową Policji w Garwolinie,
- innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny i została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji raportu z podjętych działań i jego akceptacji przez Burmistrza Miasta, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej miasta oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżać mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów.

Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Burmistrza Miasta Łaskarzew przez Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji. Opracowany projekt aktualizacji będzie poddany procesowi partycypacji społecznej wraz

z uwzględnieniem wymogów przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Burmistrzowi Miasta Łaskarzew, zostaną wprowadzone stosowną uchwałą Rady Miasta, po wypełnieniu odpowiednich procedur i uzyskaniu opinii właściwych Organów.

14. Ocena oddziaływana na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ocenową.

W ramach prowadzenia prac nad opracowaniem projektu *Programu* Burmistrz Miasta Łaskarzew pismami o znakach OR.7313.4.2016 z 14 listopada 2016 r. oraz OR.7313.4.2016 z 14 listopada 2016 r. wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie pismem z dnia 19.12.2016 r. znak WOOŚ-III.410.816.2016.ARM odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie pismem z dnia 23.11.2016 r. znak ZS.9022.2120.2016 odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

15. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r., poz. 446.
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Pozostałe źródła

1. Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dostępne: <http://www.mwzkz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.
2. Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.
3. Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.
4. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
5. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, Łaskarzew, 2015.
6. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
7. Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna: https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.
8. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.
9. Plan Odnowy Miasta Łaskarzew w latach 2010-2017, przyjęty uchwałą nr XXXVIII/194/2010 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 26 marca 2010 r. z późn. zm.

10. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
11. Program Ochrony Środowiska dla Miasta Łaskarzew, przyjęty uchwałą Nr LIIII/246/06 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 12 maja 2006 r.
12. Program Współpracy Miasta Łaskarzew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016, przyjęty uchwałą Uchwała Nr XII/68/2015 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 28 grudnia 2015 r.
13. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łaskarzew, przyjęte uchwałą Nr XXVII/125/00 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 29 grudnia 2000 r.
14. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
15. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
16. Uchwała nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.
17. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>
18. Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Łaskarzew na lata 2012-2016, przyjęty uchwałą uchwały Nr XV /118 /2011 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 28 grudnia 2011 r.
19. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
20. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, [dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf]
21. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Łaskarzewa na lata 2013-2027.
22. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

16. Załączniki**Załącznik nr 1** Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Tabela nr 17 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9
1	I	6,50	4,37	4,06	3,15	0,51	0,10	0,10	51,28	14,21
2	II	7,04	4,40	1,83	0,29	1,47	0,37	0,07	54,79	11,59
3	III	6,92	4,36	1,35	4,36	0,45	0,08	0,00	51,00	15,88
4	IV	7,54	4,77	2,35	0,34	0,92	0,34	0,84	49,35	17,67
	\bar{x}	7,00	4,48	2,40	2,03	0,84	0,22	0,25	51,61	14,84
	σ	0,37	0,17	1,02	1,77	0,41	0,13	0,34	1,98	2,24

Tabela nr 18 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9
1	I	1,36	0,64	-1,63	-0,63	0,81	0,89	-0,45	-0,16	-0,28
2	II	-0,12	0,43	0,55	0,98	-1,55	-1,11	-0,53	1,61	-1,45
3	III	0,21	0,65	1,02	-1,31	0,95	1,09	-0,75	-0,31	0,46
4	IV	-1,45	-1,73	0,05	0,96	-0,21	-0,87	1,72	-1,14	1,27

Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Tabela nr 19 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5
1	I	7,82	12,79	34,38	0,22	11,48	0,77	0,57	0,00	0,00	0,00
2	II	8,44	17,02	32,29	0,44	19,70	0,92	0,35	0,29	0,00	0,00
3	IV	10,55	14,24	47,78	0,23	5,97	0,82	0,42	0,75	45,05	1,00
	\bar{x}	8,94	14,68	38,15	0,30	12,39	0,83	0,45	0,35	15,02	0,33
	σ	1,17	1,76	6,86	0,10	5,64	0,06	0,09	0,31	21,24	0,47

Tabela nr 20 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5
1	I	-0,96	-1,08	-0,55	0,77	-0,16	-1,04	1,34	-1,13	-0,71	-0,71
2	II	-0,43	1,33	-0,85	-1,41	1,30	1,35	-1,05	-0,18	-0,71	-0,71
3	IV	1,38	-0,25	1,40	0,65	-1,14	-0,31	-0,29	1,30	1,41	1,41

Załącznik nr 3 Ankieta

☐

Ankieta

☐

Szanowni Mieszkańcy,

☐

Nasze Miasto przystąpiło do opracowania „Programu rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew”. Tylko gminy, które będą posiadały programy rewitalizacji, będą mogły skorzystać z środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Chcemy poznać Państwa opinie co do problemów, które powinny zostać podjęte w dokumencie. Wracam się więc do przejmącej prośby o wypełnienie niniejszej ankiety. Państwa opinie są dla mnie ważne, dlatego z góry dziękuję za poświęcony czas na wypełnienie niniejszej ankiety.

☐

Z poważaniem,

☐

Lidia Sopel-Sereja

Burmistrz Miasta Łaskarzew

☐

1. Proszę wskazać obszar naszego Miasta, który Pani/Pana zdaniem wymaga **rewitalizacji** ze względu na występowanie wielu problemów społecznych (tj. bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niska jakość edukacji, słaba aktywność społeczna, itp.), gospodarczych, infrastrukturalnej (wodociągi, kanalizacja, drogi, itp.) jakości środowiska (zanieczyszczenie środowiska emisje z palania domostw węglem):

.....

☐

2. Wskazany powyżej obszar jest dla Pani/Pana:

- miejscem zamieszkania
- miejscem prowadzenia działalności gospodarczej
- miejscem pracy
- miejscem uznawanym jako lokalne centrum
- miejsce spędzania wolnego czasu
- inne, proszę uzupełnić.....

☐

3. Które z wymienionych poniżej problemów najlepiej Pani/Pana zdaniem opisują sytuację naszego Miasta (można wybrać maksymalnie 3 tech):

- bezrobocie
- bieda ubóstwo
- wpływ młodych ludzi poza Łaskarzew
- przestępczość
- starzejące się społeczeństwo
- niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego
- niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

ANKIETA DO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA MIASTA ŁASKARZEW | 1

☐

- niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny
- niewystarczający dostęp do infrastruktury w zakresie edukacji i ochrony zdrowia
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych
- słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych na terenie miasta
- niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach (chodniki, ścieżki rowerowe)
- niska estetyka przestrzeni publicznych
- niewystarczający dostęp do urządzonych terenów zieleni miejskiej
- bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej
- słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- niewystarczające oświetlenie publiczne na terenie miasta
- niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (ławki, mała architektura i in.)
- brak dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet)
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- inne, proszę uzupełnić

4. Proszę wskazać najbardziej potrzebne Pani/Pana zdaniem projekty, które powinny zostać podjęte w ramach rewitalizacji (można wybrać maksymalnie 5 projektów):

- szkoleniowo-doradcze
- promowanie form samozatrudnienia
- zajęcia dodatkowe dla uczniów w szkołach
- włączenie osób starszych w realizowane projekty
- organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych
- poprawa stanu technicznego budynków komunalnych i socjalnych
- budowa ścieżek rowerowych i chodników, wzdłuż ulicy
- nowe place zabaw, obiekty sportowe
- inne, proszę uzupełnić

5. Co w Pani / Pana opinii jest atutem Miasta?

.....
.....

6. Czego Pani /Pana zdaniem brakuje w Mieście? Co można zmienić?

.....
.....

7. Metryczka

- Płeć** kobieta mężczyzna
- Wykształcenie** wyższe średnie i policealne zawodowe podstawowe brak
- Wiek** poniżej 18 lat 19-30 lat 31-59 lat powyżej 60 lat
- Status zawodowy** uczeń/student pracujący prowadzący działalność gospodarczą
- bezrobotny emeryt/rencista

Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego

Propozycja projektu rewitalizacyjnego

do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew

Nazwa projektu	
Wnioskodawca	Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu:
	Adres:
	Tel.: e-mail:
Miejsce realizacji projektu	Adres: Numer działki ewidencyjnej i obręb:
Zakres projektu	Krótki opis planowanych działań
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: Zakończenie:
Szacowana wartość zł
Proponowane źródła finansowania	Środki własne (w zł): Dotacja z UE (w zł): Inne, np. kredyt bankowy (w zł): Inne (w zł)
Prognozowane rezultaty	Cel, który zostanie osiągnięty w wyniku realizacji projektu: Beneficjenci projektu:

Propozycja projektu rewitalizacyjnego

do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew

Wskaźniki rezultatu	Krótki opis materialnych i niematerialnych efektów realizacji projektu wraz z propozycją ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
---------------------	--

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb związanych z opracowaniem Programu rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)

.....
Podpis

Niniejszą propozycję projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew można dostarczyć **do dnia 30 października 2016 r.:**

- a) drogą elektroniczną na adres: urząd@miastolaskarzew.pl lub srodowisko@wgs84.pl
- b) drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Miasta, ul. Rynek Duży 32, 08-450 Łaskarzew.

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew

Załącznik nr 5 Granice obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 6 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Warszawa, dnia 19 grudnia 2016 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

WOOŚ-III.410.816.2016.ARM

Urząd Miasta Łaskarzew
Rynek Duży im. J. Piłsudskiego 32
08-450 Łaskarzew

W odpowiedzi na pismo z dnia 15.11.2016 r., w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew, po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją, stwierdzam co następuje.

Przedmiotowy projekt nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż z analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ww. ustawy wynika, iż:

- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000,
- przedmiotowy dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Wśród podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienić należy:

1. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie.
3. Podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przez rozwój usług edukacyjno-sportowych.
4. Przestrzeń użytkowo-kulturalna w centrum Łaskarzewa.
5. Zagospodarowanie przestrzeni w Parku Alejki i parku przy Rynku Dużym.
6. Poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg w Łaskarzewie.
7. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.
8. Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych.
9. Rozwój miejskiej infrastruktury technicznej przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej.
10. Remont kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Łaskarzewie oraz budynków parafialnych.

Przedmiotowy dokument zawiera m.in. diagnozę, obejmującą analizę negatywnych zjawisk występujących na terenie Miasta Łaskarzew, a także sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne będą prowadzone w oparciu o wyznaczone cele rewitalizacji wynikające z przeprowadzonej diagnozy, ukierunkowane przede wszystkim na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.

W przypadku wykonywania prac termomodernizacyjnych budynków, należy zweryfikować czy nie spowodują one zniszczenia siedlisk zwierząt w tym podlegających ochronie gatunkowej na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody oraz umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną. Wobec tego budynki przewidziane do modernizacji (m.in. poprzez docieplenie ścian zewnętrznych i stropodachów) powinny być poddawane inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej, gdyż nie tylko strychy, stropodachy czy otwory wentylacyjne, ale także niewielkie, kilkucentymetrowej średnicy otwory czy szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności kryjówek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze jako miejsca lęgowe czy schronienia. Taki sposób postępowania pozwoli praktycznie na wyeliminowanie ww. oddziaływań.

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Warszawie

A. Michalowski
Arkadiusz Michalski
Główny Specjalista

Otrzymują:

- 1) adresat
- 2) aa.

Załącznik nr 7 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY W WARSZAWIE
WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNA W WARSZAWIE
 ul. Żelazna 79, 00-875 Warszawa, NIP: 527-020-98-30, REGON 000291799
 Centrala: (022) 620 90 01/06; 654 79 21/24; Dyrektor: tel. (022) 620 37 19
 www.wsse.waw.pl; e-mail: sekretariat@wsse.waw.pl

URZĄD MIASTA Łaskarzew
 Warszawa, dn. 07 grudnia 2016 r.
 2016 -12- 12
 L. Dz. 1878/16 podpis: *[Signature]*

ZS.9022.2101.2016
DB

[Handwritten: O. D. Krawiec, 13.12.2016]

Burmistrz Miasta Łaskarzew
ul. Rynek Duży im. J. Piłsudskiego 32
08-450 Łaskarzew

Opinia sanitarna

Odpowiadając na wniosek z dnia 14 listopada 2016 r., znak: OR.7313.4.2016, Burmistrza Miasta Łaskarzew, dotyczący prośby o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Miasta Łaskarzew na lata 2017-2023” (dalej zwanego Programem), Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie, na podstawie art. 58 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 48 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U z 2016 r., poz. 353, z późn. zm.) oraz art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412, z późn. zm.), mając na uwadze uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

nie stwierdza

konieczności przeprowadzenia takiej oceny z następujących powodów:

- Z załączonej do wystąpienia dokumentacji wynika, że realizacja postanowień projektu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.
- Projekt dotyczy obszarów w granicach jednej gminy, co stanowi warunek umożliwiający odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wymienione w Programie działania mogą wiązać się z realizacją przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Biorąc jednak pod uwagę: stopień ogólności przedłożonego projektu dokumentu; jego charakter – krzewienie prośrodowiskowych postaw wśród mieszkańców; cel nadrzędny jakim jest poprawa stanu sanitarnego obszaru objętego opracowaniem, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie zajął w sprawie stanowisko jak wyżej.

Dokumentację pozostawiono w aktach WSSE.

Otrzymuje:
Adresat

ZASTĘPCA
 PAŃSTWOWEGO WOJEWÓDZKIEGO
 INSPEKTORA SANITARNEGO
 w Warszawie
[Signature]
 Kazimierz Rakocki

Strona 1 z 1

17. Spis załączników, tabel, wykresów i map

Spis załączników

Załącznik nr 1 Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną.....	99
Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	100
Załącznik nr 3 Ankieta	101
Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego.....	103
Załącznik nr 5 Granice obszaru rewitalizacji	105
Załącznik nr 6 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	106
Załącznik nr 7 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	108

Spis tabel

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników.....	10
Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Miasta Łaskarzew	16
Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych	33
Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	37
Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	38
Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg].....	38
Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym.....	39
Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	41
Tabela nr 9 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	45
Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	46

Tabela nr 11 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych	47
Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji	49
Tabela nr 13 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych	70
Tabela nr 14 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Miasto Łaskarzew w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013	76
Tabela nr 15 Indykatywne ramy finansowe	78
Tabela nr 16 Wskaźniki monitorowania realizacji <i>Programu</i>	93
Tabela nr 17 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	99
Tabela nr 18 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	99
Tabela nr 19 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	100
Tabela nr 20 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	100

Spis wykresów

Wykres nr 1 Liczba ludności Miasta Łaskarzew w latach 1995-2016	14
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców miasta w latach 1995-2015	15
Wykres nr 3 Struktura wiekowa mieszkańców Łaskarzewa (wg stanu na 30.06.2016 r.)	15
Wykres nr 4 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2010-2016	18
Wykres nr 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015	19
Wykres nr 6 Udział poszczególnych rodzajów popełnionych przestępstw w latach 2015-2016	24
Wykres nr 7 Frekwencja mieszkańców Łaskarzewa w wyborach parlamentarnych i samorządowych w latach 2005-2015	30
Wykres nr 8 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w latach 2012-2015	36
Wykres nr 9 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze Regon w latach 2012-2015	37
Wykres nr 10 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców miasta	85
Wykres nr 11 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców miasta	85

Spis map

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Miasta Łaskarzew	17
Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych	19
Mapa nr 3 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych	22

Mapa nr 4 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych	23
Mapa nr 5 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych miasta	25
Mapa nr 6 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych miasta	26
Mapa nr 7 Działalność organizacji pozarządowych.....	29
Mapa nr 8 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.....	30
Mapa nr 9 Liczba osób zapisanych do biblioteki miejskiej	31
Mapa nr 10 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Miasta Łaskarzew	34
Mapa nr 11 Obszary zdegradowane na terenie Miasta Łaskarzew	46
Mapa nr 12 Obszar rewitalizacji Miasta Łaskarzew.....	49